

“Ite on vähä keskittymishäiriöö sillai kai ainoit asioi
mihin pystyy sillai keskittymää”

Käsityön merkitys suomalaisen suljetun vankilan vangille

Sofia Kallio
Mikael Taivalsalmi
Pro gradu -tutkimus
Turun yliopisto
Käsityökasvatus
Kesäkuu 2020

TURUN YLIOPISTO

Kasvatustieteiden tiedekunta

Opettajankoulutuslaitos, Rauman yksikkö

KALLIO SOFIA & TAIVALSALMI MIKAEL

Käsityön merkitys suomalaisen suljetun vankilan vangille

Pro gradu -tutkimus, s. 57, liitesivuja 2

Käsityökasvatus

Kesäkuu 2020

TIIVISTELMÄ

Tässä tutkimuksessa selvitettiin käsityön ja käsityötoiminnan merkityksiä suomalaisen suljetun vankilan vangille. Tutkimuksen tarkoituksena oli löytää syitä sille, miksi vangit osallistuvat käsityötoimintaan vankilassa ja mitä asioita vangit pitivät mielekkäinä käsityötoiminnassa. Tutkimuksen taustateoriassa avataan käsityö käsitteenä sekä tarkastellaan sen merkityksiä yksilölle. Lisäksi tarkastellaan suomalaista vankilatoimintaa.

Kvalitatiivisen tutkimuksen aineisto kerättiin suomalaisessa suljetussa vankilassa syys-lokakuussa 2019. Aineisto kerättiin puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla haastattelemalla 14 käsityötoimintaan osallistuvaa vapausrangaistusta istuvaa vankia. Aineisto teemoiteltiin ja analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Analyysin avulla etsittiin vastauksia tutkimuskysymyksiin.

Tutkimuksen perusteella käsitöillä on monia erilaisia merkityksiä suomalaisen suljetun vankilan vangeille. Käsityö ja käsityötoiminta näyttäytyivät vangin hyvinvointia parantavana terapeuttisena toimintana, jonka avulla pystyttiin ylläpitämään sosiaalisia suhteita vankilan sisä- ja ulkopuolella. Käsitöiden ja käsityötoiminnan nähtiin tulosten mukaan kasvattavan vankien henkistä pääomaa uusien taitojen ja minäpystyvyyden tukemisen avulla. Käsityön ja käsityötoiminnan koettiin myös lisäävän arjen mielekkyyttä ajan kulumisen, toimintarahen ja rutiinien kautta. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää käsityötoiminnan kehittämiseen suomalaisissa suljetuissa vankiloissa sekä muissa instituutioissa.

Asiasanat: käsityö, käsityön merkitys, hyvinvointi, vankila, käsityö vankilassa

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto	6
2. Käsityö ja sen merkitys tekijälleen.....	7
2.1 Käsityö.....	7
2.2 Käsityön merkitys yksilölle.....	10
2.2.1 Yksilön toimintakyky arjessa.....	10
2.2.2 Käsityö hyvinvoinnin edistäjänä.....	11
2.2.3 Käsityö terapiamuotona	13
2.2.4 Käsityö minäpystyvyyden vahvistajana.....	14
3. Vankila	16
3.1 Vankilatoiminta Suomessa.....	16
3.2 Työtoiminta, opiskelu ja vapaa-aika vankilassa	17
4. Tutkimuksen tarkoitus	20
4.1 Tutkimuksen viitekehys	20
4.2 Tutkimuksen tavoitteet.....	21
4.3 Tutkimuksen strategia	22
5. Tutkimuksen toteuttaminen.....	24
5.1 Tutkimusasetelma.....	24
5.2 Vankila tutkimuksen kontekstina.....	25
5.3 Aineiston hankinta.....	26
5.3.1 Puolistrukturoidun teemahaastattelun suunnittelu	26
5.3.2 Haastattelut suljetussa vankilassa	27
5.3.3 Aineiston litterointi ja anonymisointi	29
5.4 Aineiston analyysi	30
6. Tutkimuksen tulokset	33
6.1 Tulosten luokittelu.....	33
6.2 Käsityö vangin arjessa.....	33
6.3 Yksilön hyvinvointi.....	35
6.3.1 Psyykkinen hyvinvointi.....	35
6.3.2 Sosiaalinen hyvinvointi.....	36
6.4 Käsityö vangin henkisenä pääomana	38
6.4.1 Käsityö minäpystyvyyden vahvistajana.....	38

6.4.2 Taitojen oppiminen käsityössä.....	39
6.5 Käsitöiden merkitys suljetun vankilan vangeille	40
7. Johtopäätökset	43
8. Pohdinta.....	46
8.1 Tutkimuksen etiikka.....	46
8.2 Tutkimuksen ja tulosten luotettavuus	47
8.3 Tutkimuksen yleistämisen rajoitukset.....	48
8.4 Jatkotutkimusehdotukset	49
Lähteet	51
Liitteet.....	58

1. JOHDANTO

Suomessa on 26 vankilaa joista 24 tarjoaa mahdollisuudet käsityön parissa työskentelyyn (Rikosseuraamuslaitos 2020). Tästä huolimatta aihetta on tutkittu Suomessa tiettävästi vain kerran aikaisemmin. Keskitalo (1998) tutki pro gradu- tutkimuksessaan käsityön merkityksiä ja mielekkyyksiä vankien kokemana. Ulkomailla taiteen ja käsityön vaikutuksia vangin hyvinvointiin on tutkittu vankiloissa enemmän, mutta kulttuuristen ja institutionaalisten erojen takia tutkimusten tuloksia ei voida suoraan hyödyntää Suomessa.

Yleisesti käsityön merkityksiä yksilölle on kuitenkin tutkittu laajalti. Aikaisempien tutkimuksien mukaan käsityö näyttäytyy yksilön hyvinvointia lisäävänä toimintana, jonka merkitykset ovat moniulotteiset. (mm. Pöllänen 2013, Pöllänen 2014, Kouhia 2016, Culp, Wilson & Cordier, 2015.) Nuutisen, Soini-Salomaan & Kankaan (2014) mukaan käsityön tulevaisuus onkin kytkeytymässä elämänhallintaan ja hyvinvointiin.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää käsityön ja käsityötoiminnan merkityksiä suomalaisen suljetun vankilan vangille. Tutkimus on kvalitatiivinen tutkimus, joka toteutettiin fenomenologis-hermeneuttista lähestymistapaa käyttäen. Tutkimuksen aineistona toimi suomalaisen suljetun vankilan vankien haastattelut (N=14), sillä yksinkertaisin tapa saada haluttu asia selville on kysyä asianomaiselta itseltään. (ks. Valli 2018, 27.) Haastattelua pidetään myös tiedonhankinnan muotona, joka läpäisee koko yhteiskunnan. (Tiittula, Ruusuvuori, 2005, 9.) Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla käsityön merkitykset kuvataan arjen, yksilön hyvinvoinnin ja henkisen pääoman kautta. Tämän tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää suomalaisten vankiloiden toiminnan kehittämisessä, kuten myös yleisesti käsityötoiminnan kehittämisessä eri instituutioissa.

2. KÄSITYÖ JA SEN MERKITYS TEKIJÄLLEEN

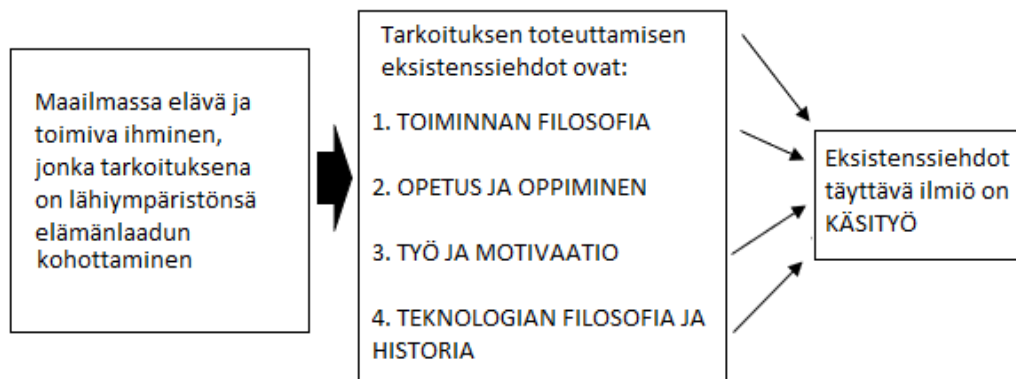
2.1 Käsityö

“Käsityön on aistimellis-käytännöllistä toimintaa, ihmisen ja luonnon välistä aineenvaihduntaa. Jollakin tavalla käsityössä on aina mukana viittaus ihmisen kulttuurievoluutioon” (Heikkinen 1997, 10).

Käsityö on käsin tehdyn työn tuote tai käsityökaluin suoritettavan työn tulos (Kielitoimiston sanakirja 2020). Käsityöprosessissa tuotteen tekijä pystyy vaikuttamaan tuotteen muotoon ja ominaisuuksiin valmistusprosessin aikana (Kantola 1997, 40). Kojonkoski-Rännäli (1998) luonnehtii käsityötä toiminnaksi, jolla ihminen tuottaa erilaisia konkreettisia tuotoksia muokaten luonnosta peräisin olevia materiaaleja erilaisilla käsityötekniikoilla. Käsityön tekijän onkin tärkeä osata valita oikeat materiaalit ja työvälineet sekä hallita käsityön teossa käytettävät työstötavat (Kantola 1997, 41). Seitamaa- Hakkarainen (2009) mukaa käsityötä ei voida sitoa mihinkään tiettyihin materiaaleihin. Käsityö on idean esille työstämistä erilaisten materiaalien avulla. Käsityötä ei voi olla pelkästään suunnittelu. Se on materiaalien kokeilemisen ja testaamisen vuorovaikutusta ajattelun ja ongelmanratkaisun kanssa. (Seitamaa- Hakkarainen 2009, 65-67.)

Kojonkoski-Rännäli (1998) jakaa sanan käsityö kahteen eri sanaan, käsi ja työ. Sana työ määrittää, että toimijana on ihminen, eikä työ perustu vain esimerkiksi refleksiin. Käsi-sana viittaa toimintaan, joka tapahtuu käsillä ja materiaali on konkreettista. Näin ollen abstrakteja materiaaleja, kuten ajatusten työstöä ei voida kutsua Kojonkoski-Rännälin (1998) mukaan käsityöksi. (Kojonkoski-Rännäli 1998, 23.) Myös Peltonen (1988) määrittää käsityöt toiminnaksi, jonka on oltava ihmislähtöistä, lisäksi käsityöllä on aina oltava tarkoitus ja toiminnan filosofia (Kuvio 1).

Kuvio 1. Käsityön määritteet (Peltonen 1988, 12)

Peltosen (1988) mukaan käsityö on toimintaa, johon on sitouduttava ainakin prosessin ajaksi. Käsityötä on pystyttävä oppimaan ja opettamaan, sillä käsityö on lähtöisin ihmisestä, jonka tarkoituksena on lähiympäristönsä elämänlaadun parantaminen. Näin ollen käsityö on toimintaa, joka välittyy ihmiseltä ja sukupolvelta toiselle. (Peltonen 1998, 12-13.)

Risatti (2007) määrittelee käsityön tarkoitusta ympärillä olevien tuotteiden kautta. Hänen mukaansa vaatteet suojaavat ja peittävät ihomme, sänky ja tuolit tukevat kehoamme. Rasiat, vaasit ja laatikot ovat esineitä, joita voi käyttää tavaroiden ja asioiden säilytykseen ja kuljetukseen. Elämäämme helpottavia tai parantavia esineitä on joka puolella ympärillämme. Ihmisellä ei ole turkkia suojaamassa ihoa tai kovia jalkapohjia, joilla kävellä terävällä pohjalla. Meillä ei ole suuria lihaksia tai teräviä kynsiä, jotka auttaisivat selviytymään. Meillä kuitenkin on tarve valmistaa ympärillä olevista materiaaleista esineitä, joiden avulla parannamme mahdollisuuksia selviytyä. (Risatti 2007, 54-56.)

Kojonkoski-Rännäli (1998) esittää, että ihminen on tarkoituksellinen olento ja kaikella hänen tekemisillään on päämäärä ja tarkoituksia. Tämä ei tarkoita Kojonkoski-Rännälin mukaan, ettei ihminen voisi silti tehdä joskus jotain sattumanvaraista, kuten esimerkiksi kuljettaa kynää paperilla puhuessaan. Tarkoituksellinen on yhteydessä siihen, millainen on tekemisen merkitys ihmiselle. Tämä taas liittyy ihmisen maailmassa olemiseen ja hänen tekemisensä suhteeseen. (Kojonkoski-Rännäli 1998, 41-43.) Risatin (2007) mukaan ihmisen tekemällä tuotteella on oltava

tarkoitus. Tarve ei kuitenkaan tarkoita, että ihminen tarvitsisi tuotetta selviytymiseen. Tuotteen tarkoituksena voi esimerkiksi olla valmistusprosessi ja sen tuottama ilo. (Risatti 2007, 23-24.)

Kojonkoski-Rännälin (2014) mukaan ihmisen elämä toteutuu tekemisellä. Elämää ei ole pelkkä oleminen ja biologisten tarpeiden tyydytystä vaan ihminen toteuttaa omia tarkoituksia ja päämääriä. Ihmisellä on halu tehdä taidetta ja selvittää asioita tieteen keinoin. (Kojonkoski-Rännäli 2014, 36.) Anttila (1993) mukaan käsityöllä on monia merkityksiä, usein merkitykset ovat myönteisiä. Käsityö voi olla tekijälleen syvä mielihyvän aiheuttaja, sillä käsityö on aihe, jossa voi olla luova ja ilmaista itseään. Toisaalta käsitöillä voidaan saavuttaa tavallista viihtyvyyttä ilman tietoisia tavoitteita. (Anttila 1993, 10.)

Kouhian (2016) tutkimuksen mukaan käsityön merkitykset ovat monitahoisia, muuttuvia sekä ristiriitaisia. Lisäksi jokainen käsityöharrastaja kokee käsityön merkitykset yksilöllisesti. (Kouhia 2016, 4.) Nuuttisen, Soini-Salomaan & Kankaan (2014) mukaan käsitöiden tekemisen tulevaisuutta tutkiessa on ymmärrettävä käsillä tekemisen historiasta. Käsien tekeminen on perinteisesti ollut sidottu tiettyyn aikaan ja paikkaan, sekä näissä vaikuttaviin tekniikoihin, laitteisiin ja materiaaleihin. Eri aikakausina käsityö on näyttäytynyt eri tavoilla kulttuurisena, sosiaalisena ja taloudellisena ilmiönä. Käsityön ja muotoilun tulevaisuus on kuitenkin kytkeytymisessä vahvasti elämänhallintaan ja hyvinvointiin. (Nuuttinen, Soini-Saloma & Kangas 2014, 206-208.)

Tässä tutkimuksessa käsityö ymmärretään ihmisen tuottamana konkreettisena toimintana, jossa ihminen muokkaa ympärillään olevia materiaaleja käsin tai käsityövälinein (ks. Kojonkoski-Rännäli 1998). Käsityön ei tarvitse olla sidottuna mihinkään tiettyyn materiaaliin (Seitamaa-Hakkarainen 2009). Käsityö ymmärretään toiminnaksi, jolla on oltava päämäärä esimerkiksi tuote, kokeilu tai mielihyvän tuottaminen (Peltonen 1988; Anttila 1993; Risatti 2007). Käsityöprosessin lopputuloksena on käsityötuote tai käsityön avulla suoritettava työn tulos (Kielitoimiston sanakirja 2020). Käsityön merkitykset voivat olla monitahoisia ja ristiriitaisia (Kouhia 2016). Ihmisellä on luonnollinen tarve toteuttaa itseään ja tuottaa ympärillämme olevista materiaaleista tuotteita, jotka helpottavat elämää (Kojonkoski-Rännäli 2014; Risatti 2007).

2.2 Käsityön merkitys yksilölle

2.2.1 Yksilön toimintakyky arjessa

Ihmisen ympäristön fyysiset, psyykkiset, sosiaaliset ja kulttuurilliset yhteensopivuudet tukevat ihmisen jokapäiväistä toimintaa. Ihminen toivoo ja etsii ympäristöstään fyysisiä vasteita psyykkisille tarpeilleen. Ympäristöä muokkaamalla ihminen voi ottaa kantaa siihen, miten näihin tarpeisiin voidaan vastata. (Seitamaa-Hakkarainen, Pöllänen, Luutonen ym. 2007, 34.) Arki voi olla itsestään selvä käsite, mutta toisaalta sen tarkka määrittely voi olla vaikeaa. Arki toimii jonain, mistä puhutaan, mutta samalla siinä eletään. Arjen toteutuminen käytännössä vaihtelee esimerkiksi ihmisen iän, kulttuurin ja kansallisuuden mukaan, mutta tästä huolimatta arjessa on paljon yhteisiä piirteitä. Arjen keskiössä on ihminen, joka elää arjessa esimerkiksi nukkuen, syöden ja toteuttaen itseään. (Marjanen & Lindfors 2011, 20.)

Arjen jokapäiväisiä elämän toimintoja voivat olla myös työ, opiskelu, vapaa-aika, harrastukset, sekä itsestä ja toisista huolehtiminen (THL 2020). Arjen toimintojen selviytymiseen vaikuttaa ihmisen toimintakyky. Toimintakyvyllä tarkoitetaan ihmisen fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia edellytyksiä selviytyä itselleen välttämättömistä ja merkityksellisistä jokapäiväisen elämän toiminnoista siinä ympäristössä, jossa hän elää. ICF (Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus) on Maailman terveysjärjestön (WHO) julkaisema kansainvälinen luokitus väestön toimintaedellytysten kuvaamiseen. (ICF 2013.) Luokituksen mukaan toimintakyky onkin kokonaisvaltainen dynaaminen tila, joka koostuu sekä ympäristötekijöiden että yksilön terveydentilan vaikutuksista (THL 2020).

Aikaisempien määritelmien mukaisesti toimintakyky ymmärretään tässä tutkimuksessa ihmisen fyysisinä, psyykkisinä ja sosiaalisina edellytyksinä selviytyä itselleen välttämättömistä ja merkityksellisistä arjen toiminnoista (THL 2020; ICF 2013). Arki näyttäytyy tässä tutkimuksessa jonain, jossa ihminen toteuttaa jokapäiväisiä toimintaa ympärillä olevan fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja kulttuurisen ympäristön kanssa. (Seitamaa-Hakkarainen, Pöllänen, Luutonen ym. 2007.) Arkeen kuuluu biologisten tarpeiden täyttämisen lisäksi myös itsensä toteuttamisen tarve (Marjanen & Lindfors 2011). Aikaisempien tutkimuksien mukaan käsityöt tuovat rutiinia arkeen sekä toimivat henkisenä resurssina ja keinona unohtaa päivittäiset huolet (Pöllänen & Voutilainen 2017; Culp, Wilson & Cordier 2015). Burtin ja Atkinsonin (2012) tutkimuksessa haastateltavat

kokivat saavuttaneensa flow-tilan työskennelleensä töiden parissa. Käsityöt saattavat toimia arjessa myös tulonlähteenä (Pöllänen 2013).

2.2.2 Käsityö hyvinvoinnin edistäjänä

“Kun hyvinvointi ilmenee tyytyväisyytenä elämään, onnellisuutena ja mahdollisuutena toteuttaa ja kehittää itseään, se ilmenee subjektiivisena kokemuksena siitä, että elämä on kohdallaan ja että voi elää omaa elämää mielekkäästi” (Pöllänen 2012).

Hyvinvointia pidetään yhtenä suomalaisen yhteiskunnan keskeisenä arvona. Yksilön hyvinvoinnista puhuttaessa hyvinvoinnin käsite on abstrakti, laaja ja moniulotteinen. Tämän vuoksi hyvinvointi käsitteen määrittely tyhjentävästi ja täydellisesti on hankalaa. (Saari 2015, 9-15, 79; Leskisenoja & Sandberg 2019, 20.) Maailman terveysjärjestön (WHO 1986) mukaan yksilön hyvinvointi koostu fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Terveys- ja hyvinvoinninlaitos (THL, 2020) määrittää yksilön hyvinvointiin vaikuttaviksi tekijöiksi sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttamisen, onnellisuuden ja sosiaalisen pääoman. Hyvinvoinnin kanssa käytetään usein osittain päällekkäisiä käsitteitä, kuten elämänlaatu, onnellisuus ja terveys mikä lisää hyvinvointikäsitteen määrittelyn vaikeutta (Leskisenoja & Sandberg 2019, 21). Tässä kappaleessa keskitytään yksilön hyvinvointiin ja esitetään hyvinvointi siten, miten se nähdään tässä tutkimuksessa. Tämän lisäksi tarkastelemme käsityön vaikutuksia yksilön hyvinvointiin aikaisempien tutkimuksien pohjalta.

Positiiviset tunteet, kuten hyvänolon, onnellisuuden ja tyytyväisyyden tunteet sekä kiinnostuksen, sitoutumisen, itseluottamuksen ja hellyyden tunteet, lisäävät yksilön psyykkistä hyvinvointia (Huppert 2009, 137-138). Mankan (2015) mukaan näihin psyykkiseen hyvinvointiin kuuluviin tunteisiin vaikuttavat oma toiminta, olosuhteet ja perimä sekä tarpeiden, toiveiden ja tavoitteiden täyttyminen. Positiivisten tunteiden lisäksi ikävät tuntemukset ja niiden kokeminen kuuluvat normaaliin elämään, mutta niistä selviytyminen ja niiden hallitseminen ovat yksilön hyvinvoinnin kannalta tärkeää. Pitkäkestoisena tai pysyvänä tilana negatiiviset tunteet heikentävät yksilön psyykkistä hyvinvointia ja elämänlaatua. (Pethel & Chen 2014, 107-108; Huppert 2009, 137-138.) Mankan (2015) mukaan hyvinvoiva ihminen kokee päivittäin positiivisia tuntemuksia enemmän, kuin negatiivisia.

Yksilön hyvinvointiin vaikuttavat keskeisinä sosiaalisina tekijöinä erilaiset merkitykselliset ihmissuhteet, joita ovat esimerkiksi perhe- ja ystävyysuhteet (THL 2020; Saari 2015, 288). Ihmissuhteisiin vaikuttavat yksilön sosiaaliset taidot, kuten kyky solmia ja ylläpitää näitä ihmissuhteita. Merkityksellisimpiä ihmissuhteita hyvinvoinnin kannalta ovat vakaat, turvalliset ja pitkäkestoiset ihmissuhteet (Dolan, Peasgood & White 2007, 107-108).

Hyvinvointiin ja elämänlaatuun liitetään usein myös luova ja käsityöllinen tekeminen (Pöllänen 2012, 1). Pöllänen (2012) näkee hyvinvoinnin ja käsityön yhtenä käsityötieteen tutkimusteemana. Hänen mukaansa käsityötiede on monitieteellinen tieteenala, jossa voidaan tarkastella käsityöhön liittyviä ilmiöitä useiden eri tieteenalojen näkökulmasta. Pöllänen (2012) nostaakin esille käsityön positiiviset vaikutukset hyvinvointiin ja elämänlaatuun tutkiessaan psyykkistä hyvinvointia käsityön tutkimuskentässä. (Pöllänen 2007, 2012, 2013.)

“Käsityö voi tuottaa hyvinvointia terapeuttisena toimintana, kehoillisuutena, materiaalien ja välineiden tai tuotteiden välittämänä vuorovaikutuksena tai sosiaalisen ja kulttuurisena yhdessä olemisen tai tekemisen muotona” (Pöllänen 2012).

Tutkiessaan käsillä tekemisen merkitystä käsitöitä tekeville henkilöille Pöllänen (2013) aineistosta nousi esiin kolme teemaa: käsitöiden merkitys ja arvo, käsityön aikana koetut tunteet sekä käsityön kokonaisvaltaisuus ja tarkoituksellisuus. Ennen kaikkea käsillä tekemisen koettiin parantavan elämänlaatua. (Pöllänen 2013.) Pöllänen (2013, 2017) tuo myös esille, miten käsitöiden teolla kuvataan olevan stressiä ja kipuja poistavia vaikutuksia. Mansonin (2005) mukaan käsitöiden tekeminen kotona vaikuttaa positiivisesti yksilön hyvinvointiin, kokemuksiin ja itsetuntoon. Hän tutki kotona tehtävien käsitöiden merkitystä, arvoa ja hyötyä. (Manson, 2005, 261-268.)

Käsitöiden koetaan lisäävän myös yksilön sosiaalista hyvinvointia (esim. Burt & Atkinson 2012; Kouhia 2016; Pöllänen & Voutilainen 2017). Burt ja Atkinson (2012) tutki tilkkutäkkikerhoon osallistuvien naisten hyvinvoinnin ja heidän harrastustensa välistä suhdetta. Käsityöharrastus edisti haastateltavien sosiaalisia verkostoja ja ystävyysuhteita. Lisäksi valmiit tilkkupeitot annettiin usein lahjaksi, mikä toi lisäarvoa töiden tekemiselle. (Burt ja Atkinson 2012.) Sosiaalisten verkostojen merkitys nousi esille myös Kouhian (2016) aineistosta, kun hän tutki vapaa-ajan käsityöharrastusten merkityksiä yksilölle. Käsityöharrastuksen koettiin lisäävän yhteisöllisyyttä ja harrastuksen jakamista muiden harrastajien kanssa pidettiin tärkeänä. (Kouhia

2016.) Käsitöitä tekevät äidit kuvailivat Pöllänen ja Voutilainen (2017) tutkimuksessa käsitöiden kehittävän heidän sosiaalisia suhteitansa. Käsitöiden teko nähdään yksilön sosiaalisen pääoman lisääjänä sekä ihmissuhteiden ylläpitäjänä (Burt & Atkinson 2012; Kouhia 2016; Pöllänen & Voutilainen 2017).

Tässä tutkimuksessa hyvinvointi nähdään laajana ja moniulotteisena ilmiönä, jota tarkastellaan hyvinvoinnin yksilötasolla. Kielitoimiston sanakirja (2020) kiteyttää yksilön hyvinvoinnin hyväksi ja harmoniseksi olotilaksi, jolloin yksilö huolehtii omasta henkisestä ja ruumiillisesta hyvinvoinnistaan. Tässä tutkimuksessa yksilön hyvinvoinnissa keskitytään sosiaaliseen ja psyykkiseen hyvinvointiin. Sosiaalisesti ja psyykkisesti hyvinvoiva ihminen kokee positiivisia tunteita ja kokee elämänsä sujuvan hyvin (Huppert 2009). Aikaisempien tutkimusten perusteella käsitöiden ja käsillä tekemisen uskotaan lisäävän ja parantavan yksilöiden hyvinvointia (Pöllänen 2007, 2012; Burt & Atkinson 2012; Kouhia 2016; Pöllänen & Voutilainen 2017).

2.2.3 Käsityö terapiamuotona

Pöllänen (2007) uskoo, että käsityöllä voisi olla tulevaisuudessa tärkeä sija psyykkisen hyvinvoinnin edistämiseksi, ennaltaehkäisevässä mielenterveystyössä, sekä interventiona hoitotyössä, kuntoutuksessa ja psykoterapiassa. Käsitöitä voitaisiin käyttää yhteiskuntaan integroitumiseen tai posttraumaattisten kokemusten läpikäyntiin keskittyviin toimintoihin, sillä se on kulttuuri- ja kontekstiherkkä ilmaisumuoto. (Pöllänen 2007, 100.) Ahonen (2000) painottaa terapia-sanan kreikankielistä alkuperäissanaa “therapeia”, joka tarkoittaa lääketieteellistä hoitoa. Nykyään terapia- sanasta on kuitenkin tullut yleiskäsite melkein kaikelle ihmisen kärsimystä lieventävälle toiminnalle. Terapialla voidaankin tarkoittaa prosessia, jossa ihmistä ohjataan löytämään omia voimavarojaan. (Ahonen 2000, 20-21.) Aikaisempien tutkimusten mukaan käsillä tekeminen voi olla terapeutin prosessi, joka voi tuottaa hyvinvointia kehollisuutena, materiaalien ja välineiden tai tuotteiden välittämänä vuorovaikutuksena (Pöllänen 2012; Evetts & Peloquin 2017). Terapeuttisella tarkoitetaan toimintaa, joka tuottaa positiivisia vaikutuksia fyysisesti ja psyykkisesti. Prosessilla usein viitataan tiettyihin menetelmiin, joka sisältää useita toimia. (Evetts & Peloquin 2017, 42.)

Yleisesti toimintaterapiaa pidetään kuntoutuksena, jossa tavoite on yksilön toimivan ja mielekkään arjen toteuttamisessa. Toimintaterapiassa pyritään löytämään asiakkaan vahvuuksia ja mahdollistamaan arvojen mukaista elämää kuten työkykyä, yhteiskuntaan osallistumista, koulunkäyntiä tai itsestä huolehtimista. (Toimintakeidas 2020.) Toimintaterapia perustuu tieteellisesti tutkittuun tietoon ja vaatii aina Valviran (Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto) laillistaman, toimintaterapiaan kouluttautuneen ohjaajan (Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2020). Creekin ja Lougherin (2008) mukaan toimintaterapian päätavoite on, että asiakas saavuttaa halutun suorituskyvyn ja tasapainon työelämässä ja vapaa-ajalla, sekä tuetaan palautumista, joka parantaa hyvinvointia ja sosiaalista osallistumista.

Aikaisempien tutkimusten perusteella voidaan todeta, että käsitöillä on terapeuttisia vaikutuksia yksilölle (Evetts & Peloquin 2017; Pöllänen 2007; Pöllänen 2012). Käsitöitä voidaan järjestää useissa eri instituutioissa, joissa halutaan vaikuttaa yksilön hyvinvointiin terapeuttisen toiminnan avulla. Käsitöitä sisältävien terapeuttisten prosessien on todettu kehittävän yksilön hyvinvointia. Yksilön hyvinvointiin keskittyvissä yrityksissä käsitöitä voidaan käyttää toimintana, jossa pyritään terapeuttisiin lopputuloksiin. (Evetts & Peloquin 2017.)

2.2.4 Käsityö minäpystyvyyden vahvistajana

Siihen, miten yksilö selviytyy tehtävistä, haasteista ja odotuksista, vaikuttaa minäpystyvyys. Bandura (1977) on määritellyt minäpystyvyyden (self-efficacy) yksilön uskona omiin kykyihinsä ja taitoihinsa sekä luottamuksena siihen, kuinka hän pärjää hänelle annetuista tehtävistä, haasteista ja odotuksista. Minäpystyvyyteen vaikuttavat yksilön tunteet, aikaisemmat kokemukset, sosiaalinen vertailu, sosiaalisten verkostojen antama palaute sekä käsitykset omasta itsestään. (Bandura 1977.) Yhdeksi tärkeimmäksi minäpystyvyyttä vahvistavaksi tekijäksi Bandura (1997) nostaa aikaisemmat onnistumisen kokemukset. Yksittäiset epäonnistumisen kokemukset eivät vaikuta yksilön minäpystyvyyteen. Vahvan minäpystyvyyden saavuttamiseksi onnistumisen kokemuksia tulee olla epäonnistumisia enemmän. Minäpystyvyys vaihtelee osa-alueittain. Se voi olla jollakin osa-alueella hyvä, kuten esimerkiksi luovassa toiminnassa, mutta huono toisella osa-alueella, kuten matematiikassa. Ihmisen luottamus omiin kykyihinsä ja minäpystyvyyteen on aina tilannesidonnainen. (Bandura 1997, 2012.)

Hyvä itsetunto ei automaattisesti korreloi hyvään minäpystyvyyteen, mutta voi tilannesidonnaisesti vaikuttaa siihen positiivisesti (Bandura 1997,11). Hyvä itsetunto vaikuttaa kuitenkin yksilön suoriutumisen lisäksi yksilön maailmankatsomukseen sekä suhtautumiseen ja asennoitumiseen ympärillä olevaa maailmaa kohtaan (Bagley & Verma 1982, 11-13). Käsitöiden on tutkittu vaikuttavan positiivisesti ihmisen itsetuntoon (Manson 2005). Clupin, Wilsonin ja Cordierin (2015) tutkimuksessa käsityötoimintaan osallistuvat miehet kuvailivat kokevansa ylpeyttä ja saavuttamisen tunteita, mikä tutkimuksen mukaan vaikutti positiivisesti heidän itsetuntoonsa. Tärkeimpänä tekijänä käsitöiden merkityksellisyyden kokemisen kannalta nousee omakohtainen merkityksellisyyden kokeminen, vaikka myös käsityöharrastuksen jakamista muiden harrastajien kanssa pidetään tärkeänä (Kouhia 2016).

Luovuudella on Mantereen (2007) mukaan merkittävä asema ihmisen ja yhteisöjen hyvinvoinnin parantamisessa itseilmaisun tuoman mielihyvän ja ilon kokemuksien kautta. On tutkittu, että käsitöiden avulla ihminen pystyy käyttämään omaa luovuuttaan ja kehittämään omaa itseilmaisuaan (Pöllänen & Voutilainen 2017). Myös Burtin ja Atkinsonin (2012) tutkimuksesta tulee esille, miten käsitöiden tekoa pidetään antoisana ja helppona tapana käyttää omaa luovuuttaan.

Tutkimusten mukaan käsityön avulla voi oppia uusia konkreettisia taitoja (esim. Burt & Atkinson 2012, Kouhia 2016). Burtin ja Atkinsonin (2012) haastateltavat kokivat oppivansa tilkkutöiden avulla uusia tekniikoita ja muita taitoja. Työskentely koettiin kehittäväksi, jos työt antoivat haastetta tekijälleen ja vaativat sitä kautta keskittymistä (Burt & Atkinson 2012). Myös Kouhian (2016) tutkimuksessa nousee esille käsillä tekemisen mahdollisuutena uuden oppiminen, käsityöharrastusten merkityksiä tutkittaessa.

Tässä tutkimuksessa minäpystyvyys nähdään Bandura (1977) määritelmän mukaisesti ihmisen uskona ja luottona siihen, että hän kykenee suoriutumaan hänelle osoitetuista tehtävistä annettujen vaatimusten mukaisesti. Käsityön koetaan vaikuttavan positiivisesti minäpystyvyyteen. Ihminen voi käsillä tekemisen avulla kehittää omaa osaamistaan ja sitä kautta kasvaa ihmisenä (Pöllänen 2013, Pöllänen & Voutilainen 2017). Käsityön avulla voi esimerkiksi oppia uusia tekniikoita tai itseilmaisun keinoja (Burt & Atkinson 2012, Kouhia 2016). Lisäksi käsityöllä on positiivisia vaikutuksia yksilön itsetuntoon (Manson 2005; Clupin, Wilsonin ja Cordierin 2015).

3. VANKILA

3.1 Vankilatoiminta Suomessa

Rikosseuraamuslaitoksen (2020) verkkosivujen mukaan Suomessa toimii 26 vankilaa, joista 15 on suljettuja laitoksia ja 11 avolaitoksia. Kaikki Suomen 26 vankilaa toimivat Rikosseuraamuslaitoksen alaisina, joten Suomessa ei ole yhtään yksityistä vankilaa. Vankiloissa on nais- ja miesvankeja, mutta heidät sijoitetaan vankiloissa eri asunto-osastoille. Suomessa vapausrangaistusta suorittava vanki suorittaa tuomionsa suljetussa- tai avolaitoksessa. Suljettuun laitokseen sijoitetaan vankeja, joiden ei katsota sopeutuvan avolaitokseen. Avolaitokset eroavat suljetuista laitoksista vapaampien olojen vuoksi. Suljettujen vankiloiden vankien kommunikointi on sallittu vankilan ulkopuolelle vain tietyin edellytyksin. Vierailut suljetuissa vankiloissa sijoittuvat tiettyihin ajanjaksoihin ja vierailusta on ilmoitettava etukäteen. (Rikosseuraamuslaitos 2020.)

Rikosseuraamuslaitoksen (2020) mukaan vankiloiden tulee Suomessa tarjota vangeille erilaisia työ- ja vapaa-ajan mahdollisuuksia. Vangeille järjestetään työtä, koulutusta, arkielämän perustaitojen kohentamista, päihdeohjelmia ja muuta sosiaalista kuntoutusta tukevia toimintoja. Lisäksi vangeille pyritään järjestämään liikuntamahdollisuuksia ja harrastustoimintaa. (Rikosseuraamuslaitos 2020.)

“Erilaisten toimintojen tarkoituksena on vahvistaa vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan, eli parantaa hänen työ- ja toimintakykyään sekä tukea päihteetöntä elämää” (Rikosseuraamuslaitos 2020).

Vangeilla tulee olla myös mahdollisuus vähintään tunnin ulkoiluun joka päivä riippumatta siitä, millä laitoksella tai osastolla hän on (Rikosseuraamuslaitos 2020). Vankila pyrkii tarjoamaan vangille kokonaisvaltaista tukea elämän eri osa-alueilla. Vangin velvollisuutena on osallistua johonkin vankilan järjestämään toimintaan, mikäli vangin toimintakyky, terveydentila tai ikä ei sitä estä. (Rikosseuraamuslaitos 2020.)

3.2 Työtoiminta, opiskelu ja vapaa-aika vankilassa

Rikosseuraamuslaitos (2020) on asettanut tärkeimmiksi tehtäviksi vangin tukemisen kohti päihteetöntä elämäntapaa, ammattitaidon ja osaamiset sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitämisen ja parantamisen. Suomen vankiloissa järjestetään vangeille mahdollisuuksia osallistua työtoimintaan. Yleisesti Rikosseuraamuslaitos (2020) pyrkii järjestämään vankilan työtoiminnan mahdollisimman samankaltaiseksi työksi, mitä yhteiskunnassa tehdään. Työtoiminnan mahdollisuudet vaihtelevat kyseisen laitoksen mukaan, mutta vanki voi työskennellä esimerkiksi puusepänteollisuudessa, taloustöissä tai kiinteistöhuollossa. Rikosseuraamuslaitoksen (2020) mukaan vanki saa toimintarahaa osallistumalla työtoimintaan ja koulutukseen tai kuntoutukseen. Toimintarahan lisäksi jokainen vanki saa käyttö rahaa 1,60e päivältä riippumatta siitä, missä laitoksessa hän on tai mihin toimintaan hän osallistuu.

“Vankilassa järjestettävä työtoiminta on valmentavaa työtoimintaa, jonka pääasiallisena tavoitteena on kuntouttaa vankia, lisätä hänen työkykyään ja parantaa valmiuksiaan selvitä siviilistä. Kuntouttava työtoiminta on keskeinen osa suljetun vankilan toimintaa. Työllä on myös terapeuttinen sekä sosiaalisia valmiuksia parantava merkitys.” (Rikosseuraamuslaitos 2020.)

Suomen 26 vankilasta 24 vankilaa tarjoaa mahdollisuuden työskennellä käsityön parissa. Rikosseuraamuslaitos (2020) listaa käsityöhön liittyviksi työtoiminnan aloiksi Suomen vankiloissa esimerkiksi puusepäntyöt, metallityöt, kilpityöt, autokorjaamotyöt, tekstiili- ja vaatetustyöt, kirjapainon sekä huonekalujen entisöinnin. Näiden lisäksi avolaitosten puolella vangeilla on mahdollisuus käydä töissä myös vankilan ulkopuolella. (Rikosseuraamuslaitos 2020.)

Työtoiminnan lisäksi vanki voi suorittaa rangaistusaikana oppisopimuksella ammattitutkintoja tai -tutkinnon osia. Myös ammatillisen koulutuksen alat vaihtelevat laitosten välillä. Vanki voi opiskella esimerkiksi käsityö-, maa- ja metsätalous- tai catering-alan ammattiopintoja. Koulutus järjestetään vankiloissa yhteistyössä paikallisten oppilaitosten kanssa. Ammattitutkintojen lisäksi vanki pystyy suorittamaan osittain tai kokonaan peruskoulun tai lukion. Työtoiminnalla ja

koulutuksilla Rikosseuraamuslaitos (2020) pyrkii parantamaan vangin mahdollisuuksia siirtyä työelämään vapautumisen jälkeen.

“Vankien koulutuksen – erityisesti ammatillisen koulutuksen – on nähty olevan yksi parhaista keinoista lisätä vangin edellytyksiä selvitä yhteiskunnassa vapautumisen jälkeen” (Hartoneva ym. 1999).

Erilaisen työtoiminnan ja opiskeluiden ulkopuolella vankilassa järjestetään ohjattuja vapaa-ajan toimintoja. Yleisimmät ohjatut vapaa-ajan toiminnot ovat liikuntaryhmiä, hengellisiä kokoontumisia sekä vuorovaikutuksellisia keskusteluryhmiä. Osa vapaa-ajan toiminnoista on omaehtoista toimintaa, kuten liikunta tai käsityöt. Vangeilla on myös mahdollisuus lainata kirjaston kirjoja vankilan kirjastosta tai kirjastoautosta. Käsitöiden teko vapaa-ajalla voi olla esimerkiksi ohjattu puutyökerho tai omaehtoista neulontaa sellissä. (Rikosseuraamuslaitos 2020.)

Käsityön merkityksiä vängille on tutkittu Suomessa vähän. Keskitalo (1998) tutki pro gradu -tutkimuksessaan käsityön merkityksistä ja mielekkyyksistä vangin kokemana. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään vankien (N=8) motivaation lähteitä vapaaehtoiseen käsitöiden harrastamiseen. Tutkimusaineistosta motivaatiotekijöiksi nousi sosiaalinen vuorovaikutus, vaihtelu arkeen, oppiminen, taloudellinen hyöty, mielen virkeys ja ajan kuluminen. Keskitalon (1998) mukaan käsitöiden tekeminen vankilassa näyttäytyi oivana tapana toteuttaa itseään aktiivisena toimijana vapausrangaistuksesta huolimatta. (Keskitalo 1998.) Lisäksi Menard (2018) on tutkinut suomalaisen vankilateatterin vaikutuksia vankien kuntoutumiseen ja yhteiskuntaan integroitumiseen. Tutkimuksen perusteella voidaan sanoa vankiteatterin vaikuttavan positiivisesti vankien itseluottamukseen ja itsetuntoon sekä lisäävän vankien psykososiaalisia taitoja. Teatteritoimintaa vangit kuvasivat mielekkäänä ja voimaannuttavana kokemuksena. Vankilateatteriin osallistuvat vangit kokivat, että se voisi auttaa yhteiskuntaan integroitumisessa. (Menard 2018.)

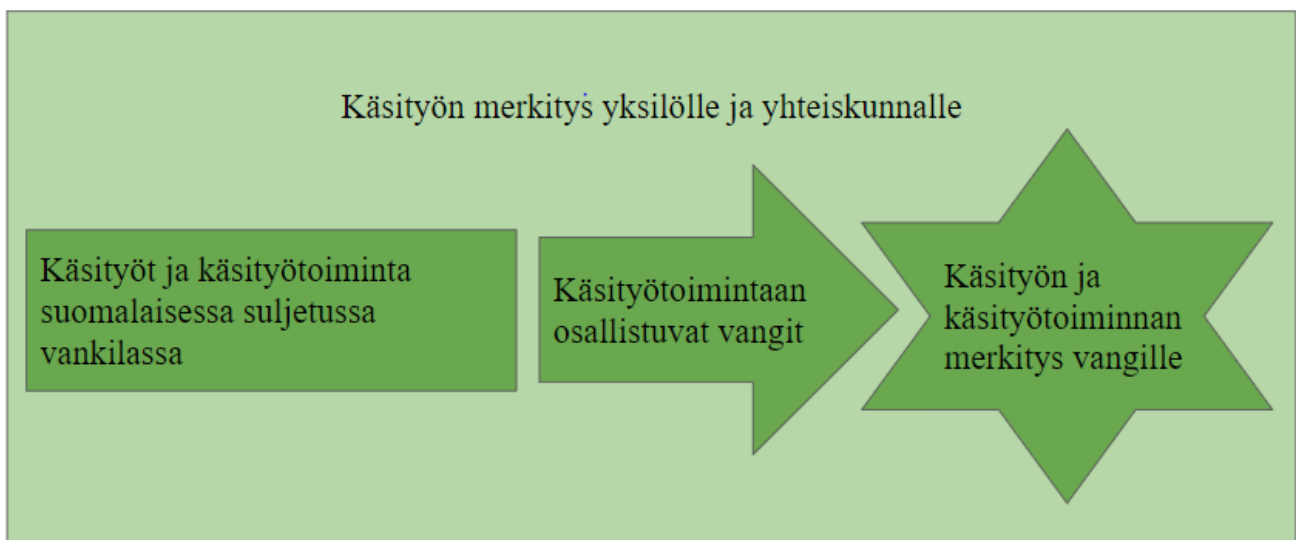
Ulkomailla käsityön, taiteen ja luovan toiminnan vaikutuksista ja merkityksistä vankeihin on tutkittu enemmän. Brown (2017) tutki vankilassa luovan taideterapian käyttöä ja sen vaikutuksia kuntouttavana työtoimintana. Koulutetut taideopettajat pitivät vangeille luovaa työtoimintaa, jossa vangit pääsivät toteuttamaan itseään taidemaalauksen avulla. Vangit kokivat taideterapian

positiivisena asiana ja he kuvasivat sitä terapeuttisena toimintana. (Brown 2017.) Gussakin (2013) tutkimuksen mukaan taideterapian käyttö vankilassa vaikuttaa positiivisesti vankien hyvinvointiin. Vangit kuvailivat taideterapian vähentävän aggressiota ja väkivaltaa sekä tukevan ei-sanallista viestintää. Lisäksi taiteen avulla vanki pystyi ilmaisemaan itseään ja kehittämään omaa identiteettiään riippumatta koulutustaustasta, lukutaidottomuudesta tai muista tausta ongelmista riippumatta. (Gussak 2013.) Ulkomailla tehtyjen tutkimusten vertailu Suomessa tehtäviin tutkimuksiin on suoritettava kuitenkin hyvin kriittisesti. Huomioon tulee ottaa esimerkiksi kulttuuriset ja institutionaaliset eroavaisuudet.

4. TUTKIMUKSEN TARKOITUS

4.1 Tutkimuksen viitekehys

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan käsityön ja käsityötoiminnan merkityksiä suomalaisessa suljetussa vankilassa vangin omasta näkökulmasta. Tämän tutkimuksen viitekehysmalli on esitelty kuviossa 2. Tutkimuksen taustalla vaikuttaa uloimpana oleva käsityön merkitys yksilölle ja yhteisölle. Tutkimuksen lähtökohtana on käsityöt ja käsityötoiminta suomalaisessa suljetussa vankilassa. Tutkimuksen kohdejoukkona on käsitöitä tekevät ja käsityötoimintaan osallistuvat vangit. Käsityö ymmärretään tässä tutkimuksessa työtoiminnan ulkopuolisena, harrastus ja vapaa-ajan toimintana. Vankilan käsityötoiminnalla tarkoitetaan työtoiminnassa toteutettavaa käsityötä.

Kuvio 2. Tutkimuksen viitekehysmalli

Käsitöiden merkityksiä on tutkittu laajasti. Käsitöiden teon ajatellaan vaikuttavan positiivisesti yksilön hyvinvointiin ja sitä kautta elämänlaatuun. Käsityö nähdään myös yksilöä kehittäväenä toimintana (Pöllänen 2007, 2012; Burt & Atkinson 2012; Kouhia 2016; Pöllänen & Voutilainen 2017). Mansonin (2005) sekä Clupin, Wilsonin ja Cordierin (2015) mukaan käsityöt lukeutuvat mielekkäisiin toimintoihin, jolla on itsetuntoa nostattava merkitys yksilölle. Aiemman tutkimuksen mukaan käsitöiden tekeminen vankila kontekstissa tuo vaihtelua arkeen, antaa vangeille taloudellista hyötyä, lisää sosiaalisia vuorovaikutussuhteita, pitää mielen virkeänä, saa ajan kulumaan sekä opettaa vangeille uusia taitoja (Keskitalo 1998).

4.2 Tutkimuksen tavoitteet

Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet ohjaavat tutkimuksen kokonaisuutta sekä tutkimuksessa tehtäviä valintoja (Tuomi 2007, 125). Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2013, 63) kuvailevat tavoitteellista tutkimusta luovaksi prosessiksi, johon sisältyvät aiheeseen perehtyminen, suunnitelma ja toteutus sekä tutkimusselosteen laadinta. Tutkimuksen tarkoitusta voidaan luonnehtia kartoittavaksi, selittäväksi, ennustavaksi tai kuvailevaksi. Tarkoitus voi kuitenkin muuttua tutkimuksen edetessä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 138.)

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella suomalaisen suljetun vankilan vankien kokemia merkityksiä käsitöiden tekemisessä ja käsityötoimintaan osallistumisessa vankeusaikana. Tutkimuksen ensisijaisena tavoitteena on tutkia käsityön merkityksiä vangeille heidän omasta näkökulmastaan, minkä vuoksi tutkimuksen tarkoitus voidaan nähdä kuvailevana. Tutkimuskysymyksellä esitetään mahdollisimman selkeästi ja tarkasti koko tutkittava kokonaisuus (Hirsjärvi, Remes & Sarajärvi 2013, 125). Tutkimuskysymysten avulla saadaan perusta tutkimukselle (Kananen 2014, 24).

Tässä tutkimuksessa pyritään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

Tutkimuskysymys

Mitä merkityksiä käsityöllä ja käsityötoiminnalla on suomalaisen suljetun vankilan vangille?

Alakysymykset

Miksi vangit osallistuvat käsityötoimintaan vankilassa?

Mitä asioita vangit pitävät käsityötoiminnassa mielekkäinä?

Ensimmäisen alakysymyksen avulla tarkastellaan ja saadaan vastaus, miksi suomalaisessa suljetussa vankilassa vangit osallistuvat käsityötoimintaan. Toisen alakysymyksen avulla saadaan vastaus, mitä asioita vangit pitävät käsityötoiminnassa mielekkäinä. Tutkimuskysymyksiin

vastaamalla tavoitellaan tietoa, joka auttaa ymmärtämään suljetun vankilan työtoiminnan sekä käsillä tekemisen merkitystä vangeille. Tutkimuksen tuloksilla pyritään kuvaamaan käsityön merkitys suljetussa vankilassa yksilön näkökulmasta. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää suomalaisten vankiloiden työtoiminnan ja vapaa-ajan toiminnan kehittämiseen. Lisäksi tuloksia voidaan hyödyntää yleisesti käsityötoiminnan kehittämiseen eri instituutioissa.

Koska tutkimuksen tarkoitus on selvittää käsitöiden merkityksiä suomalaisen suljetun vankilan vangin näkökulmasta ja aihe on lähes tuntematon, toteutetaan aineiston keruu puolistrukturoidulla teemahaastattelulla. Haastattelulla saadaan selvitettyä käsityön merkityksiä yksilöltä itseltään. Tutkimuksen strategia on fenomenologis-hermeneuttinen, jossa pohditaan ja reflektoidaan haastateltavan kokemuksia. Aineistoa analysoidaan sisällönanalyysillä, sillä näin tutkimusta ohjaavat aineistosta nousseet merkitykset.

4.3 Tutkimuksen strategia

Eskola (2001, 15) toteaa, että tutkimuksellisten lähestymistapojen välinen vastakkainasettelu on turhaa sekä harhaanjohtavaa etenkin, kun väitellään lähestymistapojen paremmuudesta. Eskolan (2001, 15) mukaan tärkeämpää on tehdä hyvää tutkimusta erilaisten ja asianomaisiin ongelmiin sopivin menetelmin. Alasuutarin (2001) mukaan tutkimusotteiden kaksinaisjaottelu voi tuntua houkuttevalta yksinkertaisuutensa ansiosta, mutta saattaa vastata huonosti todellisuutta. Laadullista tutkimusta ei voida pitää lomaketutkimuksen vastakohtana, sillä todellisuudessa vain orjallisesti lomaketutkimuksen normeja noudattava tutkimus voidaan erottaa laadullisesta tutkimuksesta. Tällaisten tutkimusten ulkopuolelle sijoittuu paljon erilaisia metodeja ja tapoja tehdä tutkimusta, eikä näitä voida välttämättä selkeästi erotella kumpaankaan metodiin. Lisäksi analyyssissä voidaan Alasuutarin mukaan erottaa kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen analyysi, mutta näitä voidaan hyvin soveltaa. (Alasuutari 2001, 31-33.)

Tutkielman viitekehyksen ja tutkimuskysymysten myötä tutkimus päätettiin toteuttaa laadullisena tutkimuksena, jotta pystyttäisiin muodostamaan mahdollisimman syvällinen ymmärrys tutkimuksen kokonaisuudesta. Ymmärtäminen voidaan nähdä eräänlaisena eläytymisenä tutkimuskohteen henkiseen ilmapiiriin, ajatuksiin, tunteisiin ja motiiveihin. (Tuomi & Sarajärvi

2018, 28.) Tutkittavan aiheen ollessa yleisesti vähän tutkittu, kvalitatiivinen lähestymistapa mahdollistaa riittävän aineiston keruun. Kvantitatiiviset menetelmät, kuten Webropol-kyselyt suljettiin heti pois. Ilman aikaisempia tutkimuksia ei voida tehdä luotettavia kyselyitä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 193).

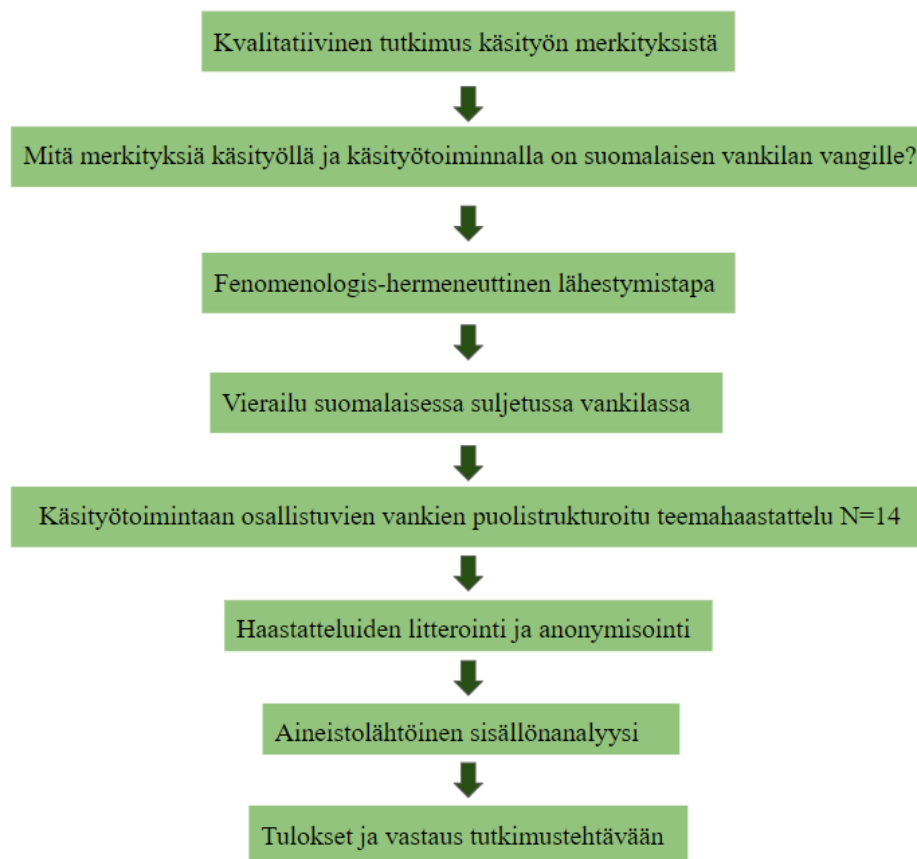
Tutkimuskysymys kohdistuu vangin käsityölle ja käsityötoiminnalle antamaan merkitykseen, ja kysymyksenasetteluun soveltuu fenomenologis-hermeneuttinen lähestymistapa. Tutkittaessa jonkin ilmiön tai asian kokemista, soveltuu tähän fenomenologis-hermeneuttinen lähestymistapa (Tuomi & Sarajärvi 2018, 81). Fenomenologiseen metodiin kuuluu kokemusten, merkitysten ja yhteisöllisyyden käsitteet. Fenomenologisessa lähestymistavassa tutkija etsii ihmisen toiminnan selittäviä tekijöitä ja pyrkii selittämään ihmisen toimintaa tutkittavan omasta näkökulmasta. (Valli 2018, 29-32.) Hermeneutiikka tarkoittaa ihmisten ilmaisujen tulkintaa ja ymmärtämistä. Hermeneutiikan voi nähdä fenomenologisen lähestymisen tukena, sillä esimerkiksi haastattelussa haastateltava pukee tutkijalle sanoiksi jotain, mitä tutkija tulkitsee. (Valli 2018, 33-35.)

5. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimusasetelma

Tässä kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään käsityön ja käsityötoiminnan merkityksiä vangeille heidän omasta näkökulmastaan. Kuviossa 3 esitetään tutkimuksen tutkimusasetelma. Tutkimusasetelma kertoo tutkimuksen rakenteen ja sen, minkä menetelmän avulla kerätään tutkimusaineistoa tutkimustehtävän ratkaisemiseksi. Lisäksi tutkimusasetelmasta nähdään aineiston koko ja aineiston analyysimenetelmä.

Kuvio 3. Tutkimusasetelma

Tutkimusasetelman mukaisesti tutkimuksessa käytetään kvalitatiivista eli laadullista tutkimusotetta. Tutkimuksen lähestymistapa on fenomenologis-hermeneuttinen. Tutkimuksen aineisto kerättiin vankilassa, joka edustaa tyypillistä suomalaista suljettua vankilaa. Tutkimusjoukko koostui 14 vapausrangaistusta suorittavasta vangista (N=14). Tutkimuksen

aineisto kerättiin haastattelemalla kaikki 14 vankia yksittäin. Puolistrukturoitua teemahaastattelua ohjasi valmiiksi tehty runko ja kysymyspatteristo (liite 2). Haastatteluiden välissä käsityötoiminnan ohjaajat esittelivät tutkijoille käsityötiloja ja tutkijat saivat observoida eli havainnoida vankien käsityötoimintaa. Observointi tuki haastatteluiden analysointia. Tutkimusaineiston analyysimenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia.

5.2 Vankila tutkimuksen kontekstina

Kummallakaan tutkijalla ei ollut aiempaa kokemusta vankilassa käymisestä tai siellä työskentelystä, joten oli tärkeää saada ymmärrystä vankilan oloista ja toimintatavoista. Vankilan porteista alkaen kaikki toiminta oli kontrolloitua ja turvallisuusmääräykset olivat tarkat. Haastattelupäivinä tutkijat jättivät kaikki henkilökohtaiset tavaransa vankilan pukuhuoneisiin. Mukaan sai ottaa vain ennakoon sovitut ja tarkoin perustellut esineet, kuten nauhurit, kysymyslomakkeet ja omat eväät. Tutkijat kävelivät metallinpaljastusportin läpi turvatarkastukseen, jossa haastattelua varten olevat tavarat ja eväät tarkastettiin. Vankilassa kuljettiin pääosin maan alla tunneleissa ja jokainen ovi oli lukittu. Tämän vuoksi tutkijat kävelivät vankilassa vain työnjohtajan seurassa.

Haastatteluiden ohella tutkijat pääsivät keskustelemaan käsityötoiminnan ohjaajien kanssa sekä observoimaan käsityötoimintaa. Ennen työtiloihin menoa tutkijat odottivat oven takana ja työnjohtaja kävi ilmoittamassa tilassa oleville vangeille tutkijoiden vierailusta. Tässä vaiheessa jokainen vanki sai itse päättää jatkaako työskentelyä vai haluaako olla näyttäytymättä ja mennä taukotilaan vierailun ajaksi. Työnohjaajat esittelivät vankilan tiloja ja vangit esittelivät haastatteluiden lomassa oma-aloitteisesti työpisteitään sekä käsitöitään. Tämä lisäsi tutkijoiden ymmärrystä vankilan toiminnasta ja vankilassa tapahtuvasta käsityötoiminnasta.

Tutkimuksen toteuttaminen suljetussa vankilassa vaatii tutkimusluvan, jota varten tarvitaan suostumus turvallisuusselvitykseen. Tutkimusluvan jälkeen aloitettiin yhteistyövankiloiden kartoitus. Vankiloiden mukaan saaminen tutkimukseen osoittautui aikaa vieväksi prosessiksi. Yhteydenotot tapahtuivat sähköpostin avulla, joka koettiin hitaaksi ja kömpelöksi tavaksi keskustella useamman henkilön kanssa samasta aiheesta. Suurin osa vankiloista jätti vastaamatta

tai ilmoittavansa etteivät ole halukkaita osallistua tutkimukseen. Kaikista Suomen vankiloista vain kolme vankilaa ilmoitti halukkuutensa yhteistyöhön. Näistä kolmesta vankilasta valikoitui lopulta yksi vankila tutkimuksen toteuttamiseen.

5.3 Aineiston hankinta

5.3.1 Puolistrukturoidun teemahaastattelun suunnittelu

Tutkimuksen rajaukset, tavoitteet ja alkuasetelma huomioiden tutkimuksen empiirisen aineiston pääasialliseksi keruumenetelmäksi valikoitui puolistrukturoitu teemahaastattelu. Haastattelun avulla saadaan kerättyä riittävän paljon aineistoa, jonka pohjalta pystytään vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Haastattelu on aineistonkeruumenetelmänä ainutlaatuinen, sillä siinä ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 204.) Haastattelulla saadaan joustavuutta ja vapautta tutkimukseen (Eskola & Suoranta 2000, 20). Haastattelun vahvuuksia ovat myös mahdollisuus toistaa kysymykset ja selvittää kysymysten sanamuotoja sekä oikaista haastattelussa tapahtuvia väärinkäsityksiä ja käydä keskustelua haastateltavan kanssa (Tuomi & Sarajärvi 2018, 80).

Yksinkertaisin tapa saada haluttu asia selville on kysyä asianomaiselta itseltään (Valli 2018, 27). Haastateltaviksi valittiin vangit, jotta voidaan ymmärtää, mitä merkityksiä käsillä tekemisellä oli heille. Haastattelutilanteessa haastattelijat voivat tarvittaessa tarkentaa kysymyksiä. Lisäksi aineistoa voidaan kerätä haastattelun ulkopuolelta. Haastateltavat ja haastattelijat voivat myös edustaa eri sosiaalisia maailmoja, jotka kohtaavat haastattelutilanteessa. Asian esittäminen niin, että vastapuoli ymmärtää kysymyksen samalla tavalla, kuuluu keskustelun perusmekanismiin. (Tiittula & Ruusuvuori 2005, 36.)

Tämän tutkimuksen haastattelukysymykset muotoutuivat tutkimuskysymysten ja aikaisempien tutkimusten pohjalta. Haastattelussa käytettiin Merisuo-Stormin ja Soinisen (2009) esittämiä suoran haastattelun ominaispiirteitä. Näitä ominaispiirteitä ovat valmiiksi laaditut kysymykset, joihin haastateltava saa vastata vapaasti. (Merisuo-Storm & Soininen 2009, 136.) Merisuo-Stormin ja Soinisen (2009, 137-138) mukaan tämä haastattelutyyppejä tuottaa yleensä luotettavaa tietoa. Tutkimuksessa käytettiin myös teemahaastattelulle ominaisia piirteitä, jossa valitaan

etukäteen teemat ja kysymykset. Teemahaastattelussa kysymysten järjestys ja vastausten laajuus vaihtelevat, mutta jokaiselta haastateltavalta kysytään samat pääkysymykset (Eskola & Suoranta 2000, 20). Kysymysten järjestystä vaihtamalla voidaan taata haastattelun sujuvuus (Tuomi & Sarajärvi 2018, 73). Tutkijoiden tehtävänä haastattelussa on huolehtia, että kaikki ennalta päätetyt teemat käydään läpi haastattelun aikana (Kolla & Suoranta 2005, 86).

Tutkija sokeutuu helposti omille haastattelukysymyksilleen (Mäkinen 2006, 93). Tämän vuoksi haastattelukysymykset testattiin kriittisillä vastaajilla. Tutkimuksen esihaastattelut suoritettiin toukokuussa 2019. Esihaastattelun avulla tutkijat saivat tietoa siitä, miten haastattelun runko ja kysymykset toimivat haastattelutilanteessa. Esihaastattelu tehtiin kolmelle vankilasta vapautuneelle ja vankilassa käsityötoimintaan osallistuneelle henkilölle. Hirsjärvi ja Hurme (2007) pitävät tärkeänä, että esihaastatteluista saatujen tietojen avulla haastattelukysymyksiä pystytään kehittämään ennen varsinaisia haastatteluja. Tässä tutkimuksessa esihaastatteluiden perusteella haastatteluun lisättiin kaksi haastattelukysymystä. Esihaastatteluiden avulla varsinaisissa haastatteluissa tulee vähemmän virheitä ja haastattelut tuottavat luotettavampaa aineistoa. Lisäksi saadaan kokemusta haastatteluiden organisoimisesta ja haastattelijoina toimimisesta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 73.) Esihaastattelun avulla pystyttiin myös arvioimaan haastattelun kokonaiskesto.

Toukokuussa 2019 kaikkiin Suomen vankiloihin lähetettiin sähköpostiviesti, jossa kerrottiin tästä tutkimuksesta. Sähköpostiviestin avulla haettiin vankilaa, jossa tutkimuksen aineisto voitaisiin kokonaisuudessaan kerätä. Muutamien yhteydenottojen jälkeen yhteistyöhön valikoitui suomalainen suljettu vankila. Valintaan vaikutti vankilan sijainti sekä siellä järjestettävien käsityötoimintojen monipuolisuus. Tutkimukseen haettiin Rikosseuraamuslaitokselta tutkimuslupa, jota varten molemmille tutkijoille tehtiin turvallisuusselvitykset. Lisäksi tutkijat tekivät turvallisuusselvityksen haastattelussa tarvittavasta välttämättömästä välineistöstä, joita olivat nauhuri ja paperilla oleva haastattelurunko.

5.3.2 Haastattelut suljetussa vankilassa

Tutkimuksen aineiston keruu toteutettiin pitämällä 14 (N=14) puolistrukturoitua teemahaastattelua. Haastattelut suoritettiin kahtena päivänä suomalaisessa suljetussa vankilassa

syys-lokakuussa 2019, siten että ensimmäisenä päivänä haastateltiin kuusi (6) vankia ja toisena päivänä haastateltiin kahdeksan (8) vankia. Haastattelut sijoituivat vankilassa olevien käsityötilojen taukoihiin, varastoihiin ja pukuhuoneeseen. Haastattelupaikaksi valittiin lähinnä oleva vapaa, rauhallinen ja yksityinen huone.

Haastateltavat henkilöt valikoituivat tutkimukseen harkinnanvaraisella satunnaisotannalla (Patton 2002, 243). Jokaisen tutkittavan tuli olla suomalaisen suljetun vankilan vanki, joka osallistui vankilan sisällä tapahtuvaan käsityötoimintaan. Kaikkien tutkimukseen osallistuvien vankien tuli täyttää nämä tutkimuksen kannalta olennaiset kriteerit, joita Tuomi ja Sarajärvi (2018, 85) pitävät tärkeänä. Haastatteluissa ei kerätty vankien henkilökohtaisia taustatietoja, kuten ikää, vapausrangaistuksen kestoa tai jo suoritettuja rangaistuksia.

Haastateltaville kerrottiin tutkimuksesta ja tutkijoiden vierailusta vankilassa myös etukäteen tiedotteen muodossa (Liite 1). Haastattelun alussa tutkijat esittelivät itsensä haastateltaville. Haastateltaville korostettiin haastattelun vapaaehtoisuutta. Haastateltavilla oli koko haastattelun ajan mahdollisuus keskeyttää haastattelu tai olla vastaamatta haastattelukysymyksiin, minkä Mäkinen (2006, 92-93) asettaa tärkeäksi tutkimuseettiseksi kriteeriksi. Tutkimushaastattelu aloitettiin kysymällä vangilta, miten hän viettää vapaa-aikaansa vankilassa. Tiittula ja Ruusuvuori (2005, 24) korostavat vapaan ilmapiirin luomisen tärkeyttä tutkimushaastattelussa.

Haastattelut toteutettiin seitsemällä eri työpisteellä, joita olivat kirjansidonta, puuntyöstö, metallityöt, huonekalujen entisöinti, kudonta, neulonta sekä ompelimo. Haastatteluiden välissä käsityötoiminnan työnohjaajat esittelivät tutkijoille käsityötiloja ja kertoivat käsityötoiminnan järjestämisestä. Observointi eli havainnointi tukee tutkimuksessa haastattelua (Tuomi & Sarajärvi 2018, 81). Tämän vuoksi tutkijat pitivät tärkeänä käsityötiloissa tehtyä observointia. Havainnoinnin avulla saadaan välitöntä tietoa ihmisen todellisesta toiminnasta luonnollisessa ympäristössä eli tässä tutkimuksessa suomalaisen vankilan käsityötiloissa (ks. Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 213).

Haastateltavilta kysyttiin lupa nauhoittamiseen ennen haastattelun aloittamista, jonka Mäkinen (2006, 94) tuo esille tutkimuseettisesti tärkeänä kriteerinä. Haastateltaville kerrottiin, miksi ja miten haastattelut tallennetaan, miten niitä tullaan säilyttämään ja käyttämään sekä miten

tallenteet hävitetään tutkimuksen jälkeen. Tutkimuksen haastattelut nauhoitettiin kahdella sanelukoneella. Haastatteluiden nauhoitteet pidetään salasanan takana yhdellä tietokoneella sekä lukkojen takana olevan nauhurin muistikortilla. Nauhoitteet poistetaan heti tutkimusraportin valmistuttua toukokuussa 2020. Pseudonyymillä kirjoitetut litteroinnit poistetaan tietokoneelta kahden vuoden päästä tutkimusraportin valmistumisesta toukokuussa 2022.

5.3.3 Aineiston litterointi ja anonymisointi

Aineiston käsittely aloitettiin kuuntelemalla haastattelut heti ensimmäisen vierailun jälkeen, aineiston ollessa vielä tuoreessa muistissa. Tämän jälkeen haastattelut litteroitiin eli nauhoitteet kirjoitettiin puhtaaksi hyödyntäen VLC Media Playeria. VLC Media Playerin avulla tallennettua puhetta saatiin hidastettua, joka helpotti haastatteluiden auki kirjoittamista. Yleisesti litteroinnin tarkkuus määritellään tutkittavan ilmiön mukaan. Aineistossa keskityttiin haastattelussa esiin tuleviin asiasisältöihin, jolloin eksakti litterointi valikoitui tämän tutkimuksen litterointi tavaksi. (ks. Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2017, 425.) Haastatteluista litteroitiin huolellisesti kaikki puhuttu kieli ja äännähdykset. Taukojen pituuksia, sävelkulkua, äänenvoimakkuutta tai puhenopeutta ei merkitty. Kaikki haastattelut kirjoitettiin johdonmukaisesti samalla tyylillä. Hirsjärvi ja Hurme (2000, 138-139) pitävät johdonmukaisuutta tärkeänä tutkimuksen luotettavuuden kannalta. Litteroitua tekstiä kertyi 72 sivua käyttäen Times New Roman -fonttia, 1,5 riviväliä ja 12-fontin kokoa. Yhden haastattelun litterointiin käytettiin keskimäärin kolme tuntia. Lopuksi kaikki litteroinnit tarkastettiin kuuntelemalla ne vielä uudelleen. Tallenteet litteroitiin syys-lokakuussa 2019.

Litteroinnin jälkeen jokaiselle haastateltavalle annettiin salanimi eli pseudonyymi. Tutkijoiden tulee varmistaa, että tutkittavan henkilöllisyys säilyy suojattuna (Mäkinen 2006, 115). Salanimien avulla varmistetaan haastateltavien henkilöllisyyden suojaaminen eli anonymiteetti. Salanimissä säilytettiin haastateltavien sukupuoli. Lisäksi litteroinneista poistettiin esille tulevat kaupunkien, vankitovereiden sekä käsityötoiminnan ohjaajien nimet. Tällä varmistetaan kaikkien haastattelussa esille nousseiden henkilöiden anonymiteetti.

5.4 Aineiston analyysi

Eskolan (2001) mukaan kvalitatiivisella aineistolla voidaan tarkoittaa tekstiä, joka on syntynyt tutkijasta riippuen tai riippumatta. Esimerkiksi erilaiset haastattelut ja havainnoinnit ovat laadullista aineistoa. (Eskola 2001, 15.) Laadulliselle aineistolle on yleistä, että tutkimustehtävä ja aineisto ovat tiiviissä vuoropuhelussa keskenään. Tästä syystä aineisto antaa vain harvoin suoria vastauksia tutkimustehtävään. (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2017, 12-13.) Laadullisessa tutkimuksessa lukkoon lyödyt ennakko-odotukset tutkimuksen kohteista tai tutkimuksen tuloksista rajaavat tutkimusta. Tällaisissa tutkimuksissa analyysi on lähtöisin aineistosta. (Eskola & Suoranta 2001, 19-20.)

Aineiston analyysiä pidetään laadullisen tutkimuksen haasteellisimmista vaiheista. Laadullisen tutkimuksen analyysin tarkoitus on luoda aineistoon selkeyttä ja täten tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta. Analyysin toinen tarkoitus on pyrkiä tiivistämään aineistoa ilman, että kadotetaan aineiston sisältämää informaatiota. Analyysin avulla aineistosta rakennetaan selkeä ja mielekäs. (Eskola & Suoranta 2001, 137.) Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analyysissä voidaan käyttää sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysillä voidaan saada haluttu aineisto järjestettyä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103.) Tässä tutkimuksessa esihaastattelun aineistoa ei otettu mukaan aineiston analysointiin.

Tutkimusaineiston analyysin apuna käytimme aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi toteutettiin käänteisessä järjestyksessä aloittamalla yläluokista. Aineistolähtöisessä analyysissä pyritään luomaan teoreettinen kokonaisuus tutkimusaineistosta. Aineistolähtöisessä analyysissä analyysiyksiköt eivät ole etukäteen sovittuja tai harkittuja. Aikaisemmin toteutettujen havaintojen, tietojen tai teorioiden tutkittavasta ilmiöstä pitäisi olla irrallaan analyysin toteuttamisesta tai lopputuloksesta, sillä analyysin oletetaan olevan aineistolähtöistä. Aikaisemmin kerätyn tutkimustiedon tulisi pysytellä sivussa, jotta tämä ei vaikuttaisi analyysiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 81.)

Aineistoa ei taulukoitu tai koodattu tilastollisin menetelmin, sillä mikäli voidaan puhua puhtaasti laadullisesta tutkimuksesta, tutkimuksen analyysin ei tule pohjautua haastattelun koodaamiseen kyselyä vastaavaan muotoon (Alasuutari 2001, 33). Tuloksiin valikoituivat lainaukset, jotka

vastasivat tutkimuskysymykseen. Näitä lainauksia ei pelkistetty, vaan lainaukset ovat alkuperäisilmaisuissaan. Tutkimuksessa ei ole tarkoitus luokitella kaikkia alkuperäisiä ilmaisuja, sillä aineistolähtöisen analyysin tarkoitus ei ole raportoida kaikkia yksityiskohtia, vaan tuottaa yhteenveto tutkittavasta aiheesta (Neuendorf 2002, 15).

Aluksi litteroidut haastattelut käytiin huolellisesti läpi hyvän yleiskuvan saamiseksi. Analyysin kannalta on tärkeää, että tutkijat tuntevat aineiston läpikotaisin. Tutkimuksessa hyödynnettiin myös tutkijatriangulaatiota käymällä aineistoa läpi sekä yhdessä että erikseen. (ks. Eskola & Suoranta 2001, 138-152.) Aineiston tarkastelun jälkeen aineistosta kerättiin yhteen kaikki alkuperäisilmaukset, jotka liittyivät osittain tai kokonaan käsityön merkityksiin. Tämän jälkeen alkuperäisilmaukset teemoiteltiin aineistolähtöisen analyysin avulla. Teemoittelun avulla muodostui kolme yläluokkaa arjen mielekkyys, henkinen pääoma ja hyvinvointi. (Kuvio 4.) Aineistosta poimitut suorat alkuperäisilmaukset jaettiin näiden yläluokkien alle. Jaottelun jälkeen teemat käytiin tarkasti läpi varmistaen, että molemmat tutkijat ovat samaa mieltä suorien alkuperäisilmauksien jaottelusta.

Kuvio 4. Aineistosta nousseiden merkitysten teemoittelu

Kolmesta yläluokasta kaksi jaettiin vielä kahteen suppeampaan alaluokkaan. Hyvinvointi jaettiin sosiaaliseen hyvinvointiin ja psyykkiseen hyvinvointiin. Henkinen pääoma jaettiin minäpystyvyyteen ja taitojen oppimiseen. Luokittelun jälkeen jokainen aineistosta kerätty alkuperäisilmaus asettui sellaisen luokan alle, johon ilmaisu sopii parhaiten. Näin pystyttiin tarkentamaan alkuperäisilmausujen sisältöä ja vastausta pääluokkaan (ks. Tuomi & Sarajärvi 2018, 108).

6. TUTKIMUKSEN TULOKSET

6.1 Tulosten luokittelu

Tutkimuksen tarkoitus on selvittää, mitä merkityksiä käsityötoiminnalla on suomalaisen suljetun vankilan vangeille. Tulevissa kappaleissa esittelemme aineiston teemoittelun, sekä siitä nousseet luokat (Kuvio 4). Näiden luokkien avulla vastataan tutkimuksen pääkysymykseen käsityötoiminnan merkityksestä vangeille. Teemoittelun avulla muodostui kolme yläluokkaa vastaamaan tutkimuskysymykseen. Nämä yläluokat ovat käsityö vangin arjessa, henkinen pääoma ja henkilökohtainen hyvinvointi. Tuloksista käy ilmi, miksi vangit osallistuvat käsityötoimintaan, sekä mitä asioita he pitävät toiminnassa mielekkäinä. Tulokset on koottu taulukkoon (Taulukko 1).

Alaluvussa 6.2 esitetään aineiston analyysissä nousseet käsityön merkitykset, jotka liittyvät vangin arkeen ja arjen mielekkyyteen. Alaluvussa 6.3 esitetään käsityön merkityksiä vangin hyvinvoinnille. Hyvinvointi jakaantui analyysissä sosiaaliseen- ja psyykkiseen hyvinvointiin. Alaluvussa 6.4 esitetään käsityön merkityksiä vangin henkiseen pääomaan. Henkinen pääoma on jaettu minäpystyvyyteen ja taitojen oppimiseen. Viimeisessä alaluvussa 6.5 käydään läpi, kuinka tutkimuksen tulokset vastaavat tutkimuskysymyksiin.

6.2 Käsityö vangin arjessa

Haastatteluista nousi esille aineiston analyysissä käsityötoiminnan merkityksenä ajankulu, työtoiminnan tuoma vaihtelu, taloudellinen hyöty sekä työosastolla oleva pakote osallistua työtoimintaan. Analyysin avulla näiden merkitysten yläluokaksi muodostui vangin arjen mielekkyys (Taulukko 1).

“Ajankulu ja sit et saa tehdä käsillä joitan, ku menee järki, ku sä makaat sellissä ni sit vedät 23 tuntii kopissa ni sit se tekee päälle huono. Mä oon nyt joku 15-16 vuotta lusinu yhteensä ni kyl kannattaa jotai tehdä. Muute tulee et muute tulee iha vihannekseks.” Antti

“You don't think too much your sentence or prison or about nothing. Just thinking you have something to do, day go fast” Fatima

Haastatteluissa tuotiin esille käsityötoiminnan merkitys ajan kulkuun. Käsityötoimintaan osallistumalla vangit kokivat saavansa päiviin rytmiä ja ajanvietettä. Aineistoa analysoidessa huomattiin, että vastauksissa toistui näkemys siitä, miten käsityötoiminnan avulla aika tuntuu kuluvan nopeammin. Käsityötoiminta koettiin mielekkääksi aikaa kuluttavaksi toiminnaksi. Vankilassa työtoiminta oli arkisin 7:30-15:00. Lisäksi osa teki käsitöitä myös vapaa-ajalla omassa sellissä tai harrastustoiminnassa.

“Saa ajan kulumaa...se kai se tärkein asia tääl.” Benjamin

“No sehän on hyvää ajanvietettä.” Ella

Aineiston analyysin perusteella voidaan sanoa, että haastateltavat kokivat käsityötoiminnan tuovan sisältöä ja rytmitystä arkeen. Käsityötoiminta nähtiin keskeisessä roolissa arjen viihtyvyyden ja vaihtelevuuden kannalta.

“Loistavaa vaihtelua, ei tarvi maata.” Niilo

“Pääasia että saa päiviin jotain tekemistä.” Jaakko

Työtoimintaan osallistuvat vangit saivat toimintarahaa. Toimintarahasta puhuttiin haastatteluissa eri termeillä, kuten päivärahana ja palkkana. Haastattelujen perusteella raha näytti toimivan yhtenä motivoivana tekijänä käsityötoimintaan osallistumiseen, vaikka päivärahan korotusta ei pidettykään suurena.

“Tulee tota toimintarahaa sit- vaiikkei se ihan hirveesti oo.” Niilo

“No on tässä työmiesten osastolla niinku parempi palkka käytettävissä.” Lauri

Myös työtoiminnan pakollisuus tuotiin esille haastatteluissa kysyttäessä syitä käsityötoimintaan osallistumiseen. Kalle ja Jaakko toivat esille sen, että jokaisen työosastolla asuvan vangin on oltava työtoiminnassa mukana. Jos työtoimintaan ei osallistu, joutuu siirtymään suljetulle osastolle. Suljettu osasto nähtiin negatiivisena paikkana tiukkojen rajoitusten takia.

“Pakko tehdä töitä täällä vankilassa. Muuten joutuu sinne suljetulle osastolle.” Kalle

“Jos et sä käy töissä niin sit pitää mennä sinne suljetulle osastolle.” Jaakko

6.3 Yksilön hyvinvointi

6.3.1 Psyykkinen hyvinvointi

Sisällönanalyysin avulla aineistosta ilmeni käsillä tekeminen yksilön hyvinvointia edistävänä toimintana. Vangin henkilökohtaisen hyvinvoinnin osalta aineiston analyysissä muodostui kaksi alaluokkaa (Taulukko 1). Henkilökohtainen hyvinvointi koostuu psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Psyykkiseen hyvinvointiin valikoituivat aineistosta alkuperäisilmaukset, joissa vangit kuvasivat omaa kokemustaan käsitöiden tärkeydestä ja monipuolisuudesta itselleen.

Käsillä tekeminen kuvailtiin terapeutiksi toiminnaksi, jossa on mahdollista rentoutua. Vangit kuvailivat käsitöiden tekemisen tuottavan jo itsessään iloa sekä positiivisia tunteita.

“If you do it this you start to relax your mind.” Fatima

“Käsillä tekemisen ilo.” Diana

“It’s kind of resting.” Cesilia

“You don’t think like you are in jail.” Cesilia

“Se on terapeutista.” Ella

Käsitöiden valmistaminen koettiin tärkeäksi toiminnaksi, joka auttaa selviytymään vankilassa olosta. Käsillä tekeminen saattoi olla myös keino, jolla parannetaan mielialaa ja poistetaan stressiä.

“Pystyy luomaan jotain itse ja tekemään käsillä. Se on mulle tosi tärkeä tai mieleistä ja myöskin sitä kautta se on tosi hyvä tapa poistaa stressiä ja näin. Niin kun se kaikin tavoin parantaa niinkun mielialaa ja tekee siis... Sillä on positiivinen vaikutus ihan kaikin tavoin elämään mun mielestä.” Diana

“Sil on iso merkitys kokos ko tota mä tykkään siitä nii paljon, et jos mä en saisi tehdä esimerkiksi mitään käsillä, ni kyl se ois aika ankeeta siinä vaiheessa. Et kyl ois paljon raskaampaa olla täällä, et kyl sil on iso merkitys.” Benjamin

“Et tää menee terapiasta tää työnteko...aikasemmin niinku kun sä oot siellä 23 tuntia kopissa.” Lauri

Erityisesti neulominen mainittiin rentouttavaksi ja terapeutiseksi toiminnaksi. Neulomista ja virkkaamista pystyi harrastamaan myös työtoiminnan ulkopuolella sellissä, sillä vankilan kanttiinista oli mahdollista hankkia lankoja omalla kustannuksella. Neuloessa saatettiin samalla keskustella kavereiden kanssa tai katsoa televisiota.

“Mä oikee kuule mä nautin oikee, kun mä saan kuule käsiin puikot. Kuinka hermot lepää siinä.” Henni

“Kun on ikänsä tehny niitten (puikkojen) kanssa ja mä tykkään, ei sille voi mittää.” Henni

“Se on vähän niinku mielenterveydellistäki. Semmosta terapiaa ku kutoo.” Ella

6.3.2 Sosiaalinen hyvinvointi

Hyvinvoinnin alaluokat jakautuivat sisällönanalyysin avulla psyykkisen hyvinvoinnin lisäksi vangin sosiaaliseen hyvinvointiin. Käsityötoiminnan lisäksi käsitöitä valmistettiin myös vapaa-ajalla. Käsityötoimintaan osallistumalla vangit saattoivat luoda sosiaalisia suhteita toisiin vankeihin sekä toiminnan ohjaajiin. Käsitöitä lähetettiin myös vankilan ulkopuolelle. Näin pystyttiin ylläpitämään sosiaalisia suhteita vankilan ulkopuolella.

Jokaisessa työpisteessä, jossa vierailimme, toimittiin ryhmissä. Ryhmissä saatettiin tehdä yhteisiä projekteja tai pitää toisilleen seuraa. Kolme haastateltavaa toi esille oman työryhmänsä positiiviset vaikutuksen ja toimivuuden.

“Noo meil on hyvä ryhmä.” Antti

“Me ollaan kyll semmonen porukka et haluu jokainen tehdä.” Ella

”Meillä on hyvä porukka täällä ja tosi hyvä henki.” Diana

Työpisteillä toimi työnohjaajia. Neljä haastateltavaa kehuivat haastatteluissa omia työnohjaajia, eikä kukaan moittinut omaa työnohjaajaansa. Ohjaajien taitoa ohjata ja motivoida sekä kykyä opettaa keuhuttiin. Lisäksi Ella, Cesilia ja Lauri kehuivat ohjaajansa persoonaa. Työnohjaajan persoona saattoi myös olla syynä siihen, miksi kyseiseen työtoimintaan haettiin.

“Hän on aivan ihana... Se on kyllä (työnohjaajasta) lähtöisin kaikki, että senhän se pitää opettaa.” Ella

“Ompelimon puolella (työnohjaajasata) on tosi hyvä motivoimaan... hän on hyvä ohjaamaan.” Diana

“(työnohjaaja) is a really good woman, she's never don't say "oh your doing bad" or "it's wrong". Of course I am not a machine but she don't never say badly.” Cesilia

"Than mukava työnjohtaja, niin toitoi sen takia mä hain sitten tähän." Lauri

Käsityötoiminnassa tehdyt tuotteet olivat pääosin tilaustöitä ja tuotteet menivät muualle myyntiin. Käsityötoiminnan ulkopuolella oli kuitenkin mahdollista valmistaa joitain tuotteita itse hankituista materiaaleista. Haastatteluissa tuli ilmi vapaa-ajalla yhteisesti tehtävä käsityöprojekti. Ryhmä valmisti yhdessä tekstiilituotteen lähetettäväksi vankilan ulkopuolelle.

Haastateltavat kertoivat, että vapaa-ajalla valmistettuja käsityötuotteita lähetetään perheenjäsenille, kuten lapsille. Lauri ja Ella kertoivat askartelevan vankilan ulkopuolelle lähetettäviä kortteja ja lahjoja.

“Mul on pari muksuu ni niil tuli jokku korut tehtyy, taisin mä jollekin läheisil niit sit lähettää jotai kaulakorui.” Ilkka

“I make this for my family. That’s good.” Cesilia

“Jotain askartelee... tiekkö niinku jotain joululahjoja, joulukortteja tai jotain.” Lauri

“No sit tulee askarteltua kortteja ja näit kaikkii mitä lähettää siviiliin.” Ella

Tuotteita oli mahdollista valmistaa kanttiinista ostetuista materiaaleista. Näitä käsityötuotteita oli mahdollista lähettää vankilan ulkopuolelle. Henni ja Ella mainitsivat, että itse tehdyn tuotteen lähettäminen vankilan ulkopuolelle tuotti antamisen iloa.

“Saa siitä hyvän mielen, ku mä saan jollekki lämmintä tehdä.” Henni

“Must on kiva ja sit kun ne on tehty ite.” Ella

“Se ilahduttaa saajaa... antajaa myöskin tietenkin.” Ella

6.4 Käsityö vangin henkisenä pääomana

6.4.1 Käsityö minäpystyvyyden vahvistajana

Yhdeksi yläluokaksi sisällönanalyysissä muodostunut henkinen pääoma on jaettu kahteen alaluokkaan, joista toinen on minäpystyvyys (Taulukko 1). Minäpystyvyydessä nousi esille haastateltavien ajatuksia itsensä kehittämisestä, uusien asioiden oppimisesta sekä oppimisen ja onnistumisen kokemuksista. Analyysin avulla haastatteluista huomattiin, että itsensä haastaminen ja kehittäminen sekä onnistumisen ilo motivoivat vankeja käsityötoiminnassa. Käsityötoimintaan liitettiin hyviä kokemuksia ja positiivisia tunteita.

“No mä koen se voi olla jollain tavalla kehittää omaa luovuutta... saa toteuttaa ittees.” Diana

“Joo se on mukavaa... kehityksen kokeminen.” Jaakko

Aineistosta tuli esille, että haastateltavat kokivat pystyvänsä kehittämään itseään käsityötoiminnan avulla ja he näkivät itsensä kehittämisen myönteisenä asiana. Aineiston analyysissä etenkin pitkäjänteisyyden ja itsehillintään liittyvien taitojen kehittäminen nousi esille.

“Sellast pitkäjännitteisyyttä on tullu.” Henni

“Mä voin sanoa et siinä kun tulee sellasta itse itsehillintää ja semmosta- oikeesti niinku monta kertaa tekis mieli vetää paskaks sen tuolin. Mutta sit päättää että vittu, mähän teen tän loppuu.” Lauri

“Ite on vähän keskittymishäiriö, sillai kai ainoit asioi mihin pystyy keskittymään.” Ilka

Aineiston analysoinnissa huomattiin, että oppimisen ja onnistumisen ilo toistuivat. Haastateltavat kuvailivat haastatteliijoille tällaisia tuntemuksiaan, kun he saivat ensimmäisen käsityönsä valmiiksi, olivat oppineet uuden tekniikan tai saaneet itse suunnitelman ja tekemän tilaustuotteen valmiiksi. Haastatteluiden aikana tutkijoille myös esiteltiin yleinä omatekoisia käsitöitä. Käsityötoiminta näytti luovan haastateltaville positiivisia onnistumisen kokemuksia.

“Kyll mä muistan ku mä sain ne ensimmäiset sukat niinku valmiiks ne oli oikeesti viel tosi hienot... Wau,, miten mä oon tehny tän.” Gabriela

“Onnistumisen ilo myöskin koska täällä opitaan paljon uutta.” Ella

Haastateltavien asenne uusien asioiden oppimista kohtaan oli aineiston perusteella avoin ja hyvä. Vastauksista huomasi, että haastateltavat olivat kiinnostuneita oppimaan uutta. Uuden oppimisesta puhuttiin yleisellä tasolla, mutta osa vangeista toi esille myös konkreettisia esimerkkejä. Henni puhui uuden kuvion opettelusta neulonnassa ja Ilkkaa kiinnosti korutöiden opettelu. Kalle toi esille myös seikan siitä, että tekemisen tulisi olla riittävän haasteellista, jotta se pitää mielenkiintoa yllä.

“Now I am more open to learn things to do many things.” Fatima

“Kaikki oppiminen on hyvää.” Antti

“Oppii ainaki tekee kaikkii uusii juttuja.” Kalle

6.4.2 Taitojen oppiminen käsityössä

Henkisen pääoman toiseksi alaluokaksi aineiston analyysissä muodostui taitojen oppiminen. 14 haastateltavasta 13 koki oppineensa käsityötoiminnassa uusia konkreettisia taitoja, vaikka käsityöt olivat osalle tuttuja harrastuksen tai työn kautta. Opittuja taitoja olivat esimerkiksi yksittäiset taidot kuten napin ompelu, mutta myös laajempien kokonaisuuksien hallinta ja uusien tekniikoiden opettelu näkyivät ompelukoneen käytössä ja huonekalujen entisöinnissä. Uusien taitojen oppiminen nähtiin aineiston analyysin perusteella poikkeuksetta myönteisenä asiana.

“Et nyt mä pysty tekee kirjan alust loppuu tostnoi enkä mä oo ollu täs, ku joku vuoden.” Antti

“Tikkaus voi näyttää sit vähä erilaiselta, mutta sillee niinku kyllähän tästä on jotain jääny tiekkö, että ei tää nyt huono homma oo.” Lauri

“Onhan täs nyt oppinu ompelemist ja kaiken näköst muutaki kyllähä tos nyt jotai oppii.” Ilkka

Jopa koko elämänsä käsitöitä tehneet Henni ja Ella kokivat oppineensa jotain uutta. Molemmat haastateltavat pystyivät hyödyntämään ja syventämään aikaisempaa osaamistaan.

“Jopa villasukkiin tuli uutta... Että niinku kaikki kavennukset. Mä tein ennen erilaiset.” Ella

Uusien taitojen oppiminen tuotiin esille myös yleisellä tasolla. Uudet taidot liittyivät käsityötaitoihin sekä yleisesti arjen taitoihin ja työskentelytaitoihin. Jaakko toi esille esimerkiksi

ruoanlaittoon liittyvät taidot. Lisäksi haastateltavat kokivat vankilan käsityötoiminnan olevan paikka, jossa voi myös kokeilla käsityötekniikoita, joita ei tulisi muuten kokeiltua. Esimerkiksi Gabriella toi esille maton kutomisen.

“Kyllä täällä oppii paljon, et toi (työnohjaaja) on tosi niinku monipuolinen niinku työnohjaaja.” Ella

“Saa kokeilla vähän kaikenäköst.” Ilkka

“Many things, many things new.” Fatima

Aineiston analyysin perusteella voidaan sanoa, että uudet taidot koettiin hyödyllisiksi. Taitoja ajateltiin hyödyntää vankilassa tapahtuvan työtoiminnan lisäksi ulkomaailmassa vapausrangaistuksen jälkeen. Varsinkin Benjamin, Antti ja Ilkka nostivat esille ajatuksen vankilassa opittujen taitojen käyttämisestä ulkomaailmassa. Tällaisia olivat esimerkiksi tiettyyn käsityöammattiin liittyvät taidot, sekä pienempiin arkeen ja toimintakykyyn liittyviin taitoihin.

“On siitä sit jotain hyötyä et osaa vaikka, jos joku paita menee rikki... Pieniä muutamia tommosia hyödyllisiä taitoja siinä on.” Jaakko

“Kyllä mulla jos hajoo jotai himas ni kyllähän mun se pitää korjaa.” Antti

“These things maybe gonna help you outside.” Fatima

Jo opittujen taitojen ja tietojen lisäksi haastateltavat uskoivat oppivansa tulevaisuudessa vielä lisää uusia taitoja käsityötoiminnan kautta. Oppimisen mahdollisuudet tuotiin haastatteluissa esille positiivisena asiana.

“Verhoomon puolelle, jos pääsee jossain vaiheessa ni sittehä oppi vaikka ja mitä.” Kalle

“Uskon et tuun oppimaan vielä uusia asioita.” Diana

6.5 Käsitöiden merkitys suljetun vankilan vangeille

Tässä tutkimuksessa pyrittiin löytämään vastauksia tutkimuskysymyksen käsityötoiminnan merkityksistä suomalaisen suljetun vankilan vangille. Lisäksi tutkimuksessa tarkasteltiin tutkimuksen alakysymyksiä käsityötoimintaan osallistumisen syistä sekä siitä, mitä asioita vangit

pitivät käsityötoiminnassa mielekkäinä. Kuudennessa luvussa esitetyt tutkimuksen tulokset on koottu alla olevaan taulukkoon 1. Taulukossa esitetään vankien merkityksiä kuvaavat ala- ja yläluokat sekä jokaista luokkaa kuvaavat alkuperäisilmaukset.

Taulukko 1. Käsityön merkitys vangille

Käsityön merkitys vangille	Arki		Loistavaa vaihtelua, ei tarvi maata. -Niilo Pääasia, että saa päiviin jotain tekemistä. -Jaakko Parempi palkka käytettävissä. -Lauri
	Yksilön hyvinvointi	Psyykinen hyvinvointi	Se on vähän niinku mielenterveydellistäki, semmosta terapiaa ku kutoo. -Ella Ite on vähä keskittymishäiriöo sillai kai ainoit asioi mihin pysyy sillai keskittymää. -Ilkka Mä nautin oikee, ku mä saan kuule käsiini puikot kuinka hermot lepää siinä. - Henni
		Sosiaalinen hyvinvointi	Ihan mukava työnjohtaja, niin toitoi sen takia mä hain sitten tähän. -Lauri Saa siitä hyvän mielen, ku mä saan jollekki lämmintä tehdä. -Henni Meillä on hyvä porukka täällä ja tosi hyvä henki. -Diana
	Henkinen pääoma	Minäpystyvyys	Joo se on mukavaa, kehityksen kokeminen. -Jaakko Now I am more open to learn things to do many things. -Fatima Sä oot tehny sen iha omilla pienillä kätösillä alust loppuun ni se on aika kivaa. -Gabriela
		Taitojen oppiminen	Mä oon tosi tyytyväinen, että mä opein tälläsen taidon. -Gabriela Wau miten mä oon tehny tän. -Gabriela Kaikki oppiminen on hyväst. -Antti Jos ei muuta niin ainaki itsehillintää - Lauri

Tässä tutkimuksessa pyrittiin löytämään vastauksia tutkimuskysymyksiin käsitöiden ja käsityötoiminnan merkityksistä suomalaisen suljetun vankilan vangille. Lisäksi etsittiin vastauksia siihen, miksi vangit osallistuvat käsityötoimintaan vankilassa ja mitä asioita vangit pitävät käsityötoiminnassa mielekkäinä. Tämän tutkimuksen tuloksista ilmeni aineiston analyysin avulla käsityöllä olevan monia erilaisia merkityksiä suomalaisen suljetun vankilan vangeille. Käsityöt näyttäytyivät psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia lisäävänä toimintana. Käsityöt ja käsityötoiminta toi rutiinien, toimintarahan ja ajan kulumisen kautta mielekkyyttä vangin arkeen. Käsitöiden ja käsityötoiminnan avulla opittiin uusia taitoja ja se lisäsi onnistumisien kautta vankien minäpystyvyyden tunnetta.

Tutkimuksen tulosten valossa vangit osallistuivat käsityötoimintaan työosastolla olevan velvoitteen ja myönteisten kokemusten takia. Käsityötoimintaa kuvailtiin mielekkäänä ja terapeuttisena toimintana, jossa on hyvä työporukka ja motivoiva työnohjaaja. Työtoiminaan osallistuvien ei tarvinnut maata selleissään, vaan he saivat päiviin tekemistä ja toimintarahaa

käyttöön. Myös onnistumisen kokemukset ja uusien taitojen oppiminen nähtiin myönteisenä asiana, joka lisäsi käsityötoiminnan mielekkyyttä.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkimuksessa selvitettiin käsityön ja käsityötoiminnan merkityksiä (N=14) suomalaisen suljetun vankilan vangeille. Tutkimus on merkittävä, sillä tutkimus ensimmäinen suomalainen tutkimus aiheesta yli 20 vuoteen. Lisäksi tämä tutkimus on tiettävästi ainut suomalainen tutkimus, jossa kyseistä aihetta tarkastellaan fenomenologis-hermeneuttista lähestymistapaa käyttäen. Ainut suomalainen aihetta tutkinut on tiettävästi Keskitalon (1998) pro gradu -tutkimus. Keskitalo (1998) tarkastelee käsityön merkitystä (N=8) käsityöprosessin sekä tuotteen merkityssisältöjen avulla.

Tutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että käsitöillä on monia erilaisia merkityksiä suomalaisen suljetun vankilan vangeille (Taulukko 1). Käsityötoimintaa kuvailtiin keinona kuluttaa aikaa, saada vaihtelua päiviin sekä ansaita toimintarahaa. Käsityötoiminta näytti lisäävän vankien psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia toimimalla keinona syrjäyttää negatiivisia ajatuksia, kuten myös ylläpitää sosiaalisia suhteita vankilan sisä- ja ulkopuolella. Toimintaa kuvailtiin rentouttavaksi sekä terapeutiksi. Käsityöt nähtiin mahdollisuutena kasvattaa vankien henkistä pääomaa minäpystyvyyden ja uusien taitojen oppimisen kautta. Onnistumisen ilo, itsensä haastaminen, toteuttaminen ja kehittäminen nähtiin vaikuttavan vangin minäpystyvyyteen. Uusien taitojen oppiminen koettiin myönteisenä asiana. Vain yksi haastateltava ei kokenut oppineensa uutta käsityötoiminnassa.

Tutkimuksen tulokset ovat osittain linjassa Keskitalon (1998) tutkimustulosten kanssa. Molemmissa tutkimuksissa nousi esille käsitöiden tekemisen merkityksinä vuorovaikutus ja sosiaaliset suhteet, uuden oppiminen, mielenkiinto, taloudellinen hyöty sekä ajan kulu. Tämän tutkimuksen tuloksista ei noussut esille tyytymättömyyden tunteita tai käsityön vaikutuksia fyysiseen ympäristöön, jotka tulivat esille (Keskitalon 1998) tutkimustuloksista.

Käsityötoimintaan osallistuminen nähtiin vangeille keinona toteuttaa elämäänsä tekemällä. Käsityöt kuvailtiin keinona ilmaista itseään. Tämä on linjassa Kojonkoski-Rännälin (2014) kanssa, jonka mukaan ihmisen elämä toteutuu tekemällä, eikä vain biologisten tarpeiden kautta. Tuloksista käy ilmi, kuinka käsityötoimintaa verrattiin 23 tunnin sellissä oloon vuorokaudessa.

Työtoimintaan osallistuva vanki pääsi viettämään enemmän aikaa sellin ulkopuolella, mikä koettiin positiiviseksi. Tämän tutkimuksen tuloksista voidaan todeta, että käsityöt tuottavat erilaisia merkityksiä suljetun vankilan vangeille.

Aineistosta nousi esiin, ettei kaikkia käsitöitä valmistettu vain työtoiminnan puitteissa tai kaupallisten intressien ansiosta. Käsitöitä valmistettiin myös valmistamisen ilosta vapaa-ajalla. Tämä on linjassa Risatin (2007) kanssa, jonka mukaan tuotteen tarkoitus voi olla tuottaa iloa valmistusprosessissa (Risatti 2007, 23-24). Aineiston mukaan henkilöt, jotka olivat siviilissä valmistaneet käsitöitä ammatin tai harrastuksen kautta, kokivat käsitöiden valmistamisen mielekkääksi myös vankilassa. Käsityötoiminta toimi työnteon jatkuvuutena vangeilla, jotka olivat olleet aikaisemmin työelämässä.

Tämän tutkimuksen aineistosta ilmeni, että käsityöt voivat toimia terapeuttisena toimintana yksilölle, sekä keinona toteuttaa ja kehittää itseään. Tämä on linjassa aikaisempien tutkimusten kanssa käsityön merkityksistä (esim. Pöllänen 2012, Pöllänen 2013, Kouhia 2016). Pölläsen (2012, 2013) tutkimusten tavoin käsityötoimintaa kuvattiin rauhoittavana sekä stressiä poistavana toimintana. Omista käsityötuotteista oltiin ylpeitä ja käsityö nähtiin itsetuntoa kohottavana toimintana. Koettiin, että tuotteissa näkyy oman työn jälki sekä omien kädentaitojen kehitys. Samanlaisia tuloksia käsityön merkityksistä on löytänyt myös Burt ja Atkinson (2012), Manson (2005) sekä Culp, Wilson ja Cordier (2015) tutkimuksissaan.

Käsityötoiminnan ajateltiin tuovan rutiinia ja sisältöä arkeen. Käsityötoiminta koettiin Pölläsen ja Voutilaisen (2017) tutkimuksen tavoin keinoksi unohtaa arkiset huolet keskittymällä vain käsillä tekemiseen. Käsillä tekemisen nähtiin mahdollistavan flow-tilan. Käsityön avulla ajatukset saatiin siirrettyä pois vankilaympäristöstä. Samanlaisia ajatuksia ilmenee Burtin ja Atkinsonin (2012) tutkimuksen tuloksista. Työtoimintaan osallistuvat vangit saivat toimintarahaa. Pieni lisätulo näytti toimivan osalle motivaattorina. Myös Pölläsen (2013) tutkimuksen tuloksista tulee ilmi käsitöiden tuovan mahdollisuuden lisätuloille.

Tämän tutkimuksen tuloksista ilmenee, että käsillä tekeminen voi itsessään olla sosiaalista toimintaa, joka tuottaa mielekkyyttä. Nämä havainnot mainitaan myös Kouhian (2016) tutkimuksessa käsityötoiminnan harrastamisen merkityksistä. Käsityö näyttäytyi vankilassa

sosiaalisten suhteiden ylläpitäjänä. Vangit kehuivat omaa työtoiminnan ohjaajaa sekä samalla työpisteellä työskenteleviä työkavereita. Työtoiminnan ohjaajan sekä työkavereiden merkitys näkyy selvästi tutkimuksen tuloksista. Vankilan ulkopuolella olevia sosiaalisia suhteita ylläpidettiin lähettämällä käsityötuotteita vankilasta. Nämä tutkimuksen tulokset käsityön vaikutuksista sosiaalisiin suhteisiin ovat linjassa Burtin ja Atkinsonin (2012) sekä Pöllänen ja Voutilaisen (2017) tutkimustulosten kanssa. Burtin ja Atkinsonin (2012) kanssa yhteneväiseksi tulokseksi nousi yhteistyö ja muiden auttaminen käsityön merkityksinä. Myös käsityötuotteiden antamisen toiselle koettiin tuovan iloa antajalle ja saajalle sekä lisäarvoa käsityötuotteille.

Käsityö ja käsityötoiminta näyttäytyvät erityisesti hyvinvointia lisäävänä toimintana, jonka merkitykset ovat moniulotteiset. Tutkimuksen tulokset ovat linjassa aikaisempien tutkimuksien kanssa käsityön hyödyistä ja merkityksestä yksilölle (mm. Pöllänen 2013, Pöllänen 2014, Kouhia 2016, Culp, Wilson & Cordier, 2015). Tämän perusteella tutkimuksen tuloksia voisi käyttää hyödyksi tarkastellessa yleisesti käsitöiden merkityksiä yksilölle. Tutkimustulokset antavat vankiloiden työtoimintaa kehittäville asiantuntijoille ja työtoiminnan ohjaajille aineksia pohtia käsityötoiminnan merkityksiä sekä vangin että työtoiminnan järjestämisen näkökulmasta. Työtoimintaan osallistuminen on edellytys kokonaisvaltaiseen tukeen kohti rikoksetonta elämää ja työllistymistä tuomion jälkeen. Itsetunnon tuki, omien kykyjen ja taitojen löytäminen ovat keskeisessä osassa työn merkityksen luomisessa. Päivittäiset sosiaaliset kanssakäymiset ja rutiinit työtoiminnassa tukevat rikosseuraamuslaitoksen työtoiminnan tavoitteita. Tutkimustulosten perusteella voidaankin pohtia, olisiko käsityötoimintaa mahdollista käyttää terapeutisessa mielessä suljetun osaston vankien kuntoutuksessa.

8. POHDINTA

8.1 Tutkimuksen etiikka

“Jos tutkimus ei ole eettisesti kestävä, se ei voi olla luotettava, mutta eettinen kestävyys ei tee vielä tutkimuksesta luotettavaa” (Tuomi & Sarajärvi 2018, 182).

Tutkijoilla on vastuu hyvien tieteellisten käytäntöjen noudattamisesta ja tutkimuksen rehellisyydestä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 151). Tutkimuksen kontekstin ja haastateltavien näkökulmasta tutkimus on arkaluontoinen. Tutkimuksen arkaluontoisuuden takia tutkimuksen etiikka on tärkeässä roolissa tutkimusta tehdessä. Tutkimuksen aikana ja tutkimusta raportoidessa noudatettiin parhaalla mahdollisella tavalla tiedeyhteisön toimintatapoja, joita ovat rehellisyys, yleinen huolellisuus, eettisesti kestävät tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmät sekä tarkkuus tutkimustyössä, tuloksissa, analysoinnissa ja esittämisessä (ks. Mäkinen 2006, 25). Tutkimuksen eettisyys perustuu paljolti tutkijoiden omaan ja tutkimuksen ohjaajan etiikkaan, vaikka monet tieteelliset käytännöt ohjaavatkin tutkijoita (Eskola & Suoranta 2018, 59). Eettisen ja epäeettisen toiminnan välillä on häilyvä raja, mutta päätösten taustalla tulee aina muistaa rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus (Tuomi & Sarajärvi 2018, 150). Tutkimuksessa jouduttiin tekemään monia erilaisia päätöksiä tutkimuksen etiikkaan liittyen (ks. Eskola & Suoranta 2018, 59).

Tutkimusaineistoa kerätessä tutkimukseen osallistuminen oli täysin vapaaehtoista ja osallistujille annettiin riittävät tiedot tutkimuksesta (Kuula 2011, 213-220). Tähän tutkimukseen osallistuvat saivat ennakkoon tiedotteen tutkimuksesta. Tämän lisäksi tutkimuksesta kerrottiin haastateltaville ennen haastattelua. Osallistujia ei painostettu haastattelutilanteessa ja osallistujalla oli aina mahdollisuus haastattelutilanteen keskeyttämiseen. (ks. Mäkinen 2016, 92.) Tutkimuksessa kerättyä aineistoa käytettiin vain tähän tutkimukseen ja aineistoa säilytetään asianmukaisesti. Tutkimuksen kohdejoukon anonymiteetin säilyminen ja heidän kunnioittamisensa otettiin huomioon tutkimusraporttia kirjoittaessa poistamalla tunnistettavat tiedot ja nimet sekä käyttämällä tutkittavista salanimiä. (ks. Kuula 2011, 213-24.) Tutkimusraporttiin pyrittiin etsimään aina alkuperäiset lähteet ja lähteiden suorat lainaukset on tehty tarkasti. Näin kunnioitettiin lähteiden alkuperäisiä tutkijoita ja kirjoittajia. (ks. Tuomi & Sarajärvi, 2018, 183.)

8.2 Tutkimuksen ja tulosten luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta ja siihen vaikuttavia ratkaisuja on arvioitu koko tutkimusprosessin ajan. Tutkijat kyseenalaistivat tutkimuksen aikana tehtyjä ratkaisuja ja pyrkivät katsomaan tutkimusta ulkopuolisen silmin. Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa tulee ottaa huomioon tutkimusaineiston kerääminen, tutkimusaineiston analysointi sekä tutkimuksen raportointi (Virtanen 2006, 198). Tutkimus on pyritty raportoimaan täsmällisesti ja tutkimuksen toteutus on kuvattu tarkasti. Täsmällisyyden avulla lukija saa kaiken tarvittavan tiedon tutkimuksesta ja pystyy myös itse arvioimaan tutkimuksen luotettavuutta (Ahonen 1994, 131). Avoimesti kirjoitettu tutkimusraportti mahdollistaa tutkimuksen vertailun ja toistamisen. Lähteitä käytettiin kriittisesti ja huolellisesti. (ks. Mäkinen, 2006, 128.)

Huolellisesti valikoidut haastattelukysymykset testattiin esihaastatteluiden avulla. Tutkijat saivat esihaastatteluiden myötä tärkeää kokemusta haastattelijoina toimimisesta ennen varsinaisia haastatteluja. Hyvän haastattelutuloksen saamiseksi tutkijan tulee luoda levollinen keskusteluilmapiiri (Merisuo-Storm & Soininen 2009, 139). Varsinaiset haastattelut pidettiin käsityötoiminnan yhteydessä, joten haastattelupaikka oli haastateltaville tuttu ja haastattelutilanne neutraali. Haastatteluiden aikana tutkijat pystyivät tekemään tarvittaessa tarkennuksia ja täsmennyksiä haastattelukysymyksiin. Haastattelujen ohella tehty observointi lisäsi tutkijoiden ymmärrystä ja käsitystä tutkimuksen kontekstista.

Tutkimusaineiston litterointi ja analyysi tehtiin huolella hyödyntäen tutkijatriangulaatiota. Lincoln ja Cuba (1985) nostavat triangulaation käytön tutkimuksen luotettavuuden kannalta tärkeänä kriteerinä. Aineistosta esitettävät tulkinnot on tehty kahden tutkijan yhteistyössä ja yhteisymmärryksessä. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2018, 142-143.) On mahdollista, että toiset tutkijat voisivat tehdä samasta aineistosta toisenlaisia tulkintoja tai teemoitella saman aineiston eri tavalla.

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston koko ei ole merkittävässä osassa tutkimuksen onnistumisen kannalta (Eskola & Suoranta 2001, 62). Tutkijat pohtivat tutkimuksen aineiston kokoa ja sen riittävää kattavuutta. Aineistosta nousi samankaltaisia piirteitä esille ja se alkoi tietyissä määrin

toistaa itseään, mitä Eskola ja Suoranta (2001) pitävät laadullisessa tutkimuksessa merkinä riittävästä aineistosta.

8.3 Tulosten yleistämisen rajoitukset

Tutkimuksen käytettiin 14 puolistrukturoitua teemahaastattelua, jotka pidettiin yhdessä suljetussa suomalaisessa vankilassa. Haastattelun toteuttaminen useammassa vankilassa olisi tuottanut paremmin yleistettävää tietoa aiheesta. Eri aineistonkeruumenetelmien käyttö ja niiden yhdistely olisi lisännyt syvällisempää ymmärrystä tutkimuksen aiheesta. Toisaalta aineiston kerääminen esimerkiksi elektronisesti olisi ollut haastavaa, sillä vangeilla ei ole käytettävissä siihen tarvittavia laitteita tai Internet-yhteyttä. Aineistoa ei myöskään haluttu kerätä menetelmällä, joka olisi edellyttänyt luku- tai kirjoitustaitoa.

Teemahaastattelussa jokaiselle haastateltavalla esitetään samat kysymykset, mutta järjestystä ja sanamuotoja voidaan vaihtaa luontevan keskustelun mukaan (Eskola & Suoranta 2001, 20). Tutkimuksessa huolehdittiin, että jokaiselta haastateltavalta kysyttiin haastattelun aikana kaikki ennalta sovitut kysymykset. Kysymysten järjestyksen ja sanamuotojen muuttaminen on kuitenkin kiistanalainen toimintamalli tutkimuksen tulosten luotettavuuden kannalta (Tuomi & Sarajärvi 2013, 75). Tutkijoiden vaihtelevat sanavalinnat ovat saattaneet vaikuttaa haastateltavien vastauksiin. Ei myöskään pystytä sanomaan, onko kysymykset tulkittu ja ymmärretty samalla tavalla. Mitä vapaampi haastattelu on, sitä vaikeampaa on saavuttaa hyvä validiteetti ja reliabiliteetti (Merisuo-Storm & Soininen 2009, 135-136).

Jokaisella työpisteellä työtoiminnan ohjaaja esitteli aluksi työpisteen toimintaa ja vankien työskentelyä. Ennen haastatteluiden aloittamista halukkaat vangit ilmoittautuivat haastatteluun. Vangit tulivat haastatteluun yksi kerrallaan ja palasivat takaisin työpisteelle haastattelun jälkeen. Haastatteluiden edetessä halukkaita vankeja tuli vielä lisää. On näin ollen mahdollista, että osa vangeista päätti osallistumisestaan vasta toisten vankien käytyä ensin haastattelussa. Tähän saattoi vaikuttaa tutkijoiden observointi työpisteillä ennen haastatteluja sekä toisten vankien kertomukset haastattelusta työskentelyn lomassa. Näitä tekijöitä ei ole huomioitu tutkimuksessa. Vangit ovat myös saattaneet kertoa toisilleen haastattelukysymyksiä palatessaan samaan tilaan

haastatteluun tulevien vankien kanssa. On siis mahdollista, että osa vangeista on valmistautunut haastattelukysymyksiin ennen haastattelua.

Yhdessä haastattelussa koettiin, ettei haastattelutilanteessa saatu molemminpuolista ymmärrystä jokaisen kysymyksen kohdalla. Kyseisessä haastattelussa haastattelukysymykset esitettiin englanniksi ja suomeksi, mutta haastateltavan kielitaito ei tutkijoiden mielestä ollut riittävä kysymysten ymmärtämiseen. Haastattelusta litteroitiin ne osat, joissa tutkijat kokivat saavuttaneen riittävän molemminpuolisen ymmärryksen. Haastattelutilanteessa vallitseva molemminpuolinen ymmärrys oli haastattelijoiden tulkinnan varassa. Ei siis voida sanoa, oliko tutkijoiden tulkinta ymmärryksestä oikea.

Tutkimuksen aineisto analysoitiin teemoittelemalla aineistosta kerätyt alkuperäisilmaukset. Teemoittelun avulla muodostui tulosten kolme yläluokkaa. Tämän jälkeen samaan yläluokkaan kuuluvat alkuperäisilmaisut käytiin läpi ja niistä muodostettiin neljä alaluokkaa. Perinteisesti sisällönanalyysissä muodostetaan luokat päinvastaisessa järjestyksessä muodostamalla ensin alaluokat. Ei voida sanoa, onko tämä vaikuttanut tutkimusten tuloksiin tai olisiko aineiston analysoinnissa pitänyt lähteä liikkeelle alaluokista.

Tutkijoiden omat ennakkotiedot ja ajatukset ohjaavat väistämättä aineiston analyysi työtä (Ahonen 1994, 129). Tutkimuksen aikana tutkijat kiinnittivät huomiota neutraaliin lähestymiseen. Suhtautuminen tutkimusaiheeseen ja aineistoon pyrittiin pitämään ennakkoluulottomana. Täysin neutraaliin lähestymiseen tai suhtautumisen ei kuitenkaan pystytäkään, eikä osata sanoa, miten tutkijoiden omat ennakkotiedot ja ajatukset ovat vaikuttaneet tutkimuksen tuloksiin.

8.4 Jatkotutkimusehdotukset

Tutkimuksen aineistosta jäi osa käyttämättä. Laadullisessa tutkimuksessa ongelmana on usein aineiston laajuus. Laadullisen tutkimuksen aineisto ei lopu koskaan, joten aineisto pitää pystyä rajaamaan selkeästi. (Eskola & Suoranta, 2001, 19.) Haastatteluissa ilmeni paljon vankien kehitysehdotuksia vankilan työtoiminnan ja vapaa-ajan toiminnan kehittämiseen. Nämä kehitysehdotukset jäivät tämän tutkimuksen ulkopuolelle, mutta saattaisivat olla arvokasta tietoa

esimerkiksi vankilan työtoiminnan ja vapaa-ajan toiminnan kehittämisessä. Vankien mielipiteiden kuuleminen vankilassa järjestettävästä toiminnasta voisi tuoda merkittävää tietoa pohtiessa työtoiminnan kehittämistä kohti Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteita.

Tässä tutkimuksessa tutkittiin yleisesti käsityötoiminnan merkityksiä suomalaisen suljetun vankilan vangeille. Tutkimuksessa ei huomioitu haastateltavien ikää tai tuomion pituutta. Mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe olisi tutkia käsityötoiminnan merkitystä eripituista tuomiota suorittaville tai eri ikäisille vangeille. Kaikki työtoiminta vankilassa ei ole käsityötoimintaa. Työtoiminnan merkityksiä olisi mielenkiintoista verrata käsityötoiminnan merkityksiin. Tässä tutkimuksessa ei myöskään verrattu vapaa-ajalla tehtävien käsitöiden ja käsityötoiminnan eroavaisuuksia merkitysten ja hyötyjen kautta.

Tämän tutkimuksen ulkopuolelle jäi suljetun vankilan käsityötoiminnan vaikutus yhteiskuntaan. Rikosseuraamuslaitoksen (2020) mukaan vankilan työtoiminnan tavoitteena on tukea vankeja rikoksettomaan elämään ylläpitämällä työllistymisedellytyksiä, kuten tarjoamalla mielekästä työtä, opettamalla taitoja ja tukemalla työ- ja toimintakykyä. (Rikosseuraamuslaitos 2020.) Käsitöiden merkitys vankien yhteiskuntaan integroitumisessa voisi olla mielenkiintoinen ja tarpeellinen jatkotutkimusaihe pohtiessa käsityötoiminnan kehittämistä kohti Rikosseuraamuslaitoksen työtoiminnan tavoitteita. Lisätutkimuksia aiheesta kaivattaisiin, sillä aihetta on tutkittu varsin vähän. Aiheen ollessa lähes tuntematon, tutkittavia aiheita löytyy runsaasti.

LÄHTEET

Ahonen, H. (2000). Sanaton kieli, Musiikkiterapian perusteet. Finn lectura Oy. Helsinki.

Alasuutari, P. (2001). Laadullinen tutkimus. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Anttila, P. (1993). Käsityön ja muotoilun teoreettiset perusteet. WSOY:n graafiset laitokset. Porvoo.

Bagley, C. & Verma, G. (1982). Self-concept, achievement and multicultural education. Palgrave Macmillan. Lontoo.

Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215.

Brown, P. (2017). “No License Plates Here: Using Art to Transcend Prison Walls.” *New York Times*, Apr.3.

Burt, E. & Atkinson, J. (2012). The relationship between quilting and wellbeing. *Journal of Public Health*, 34(1), 54–59.

Culph, J. & Wilson, N. & Cordier, R. & Stancliffe, R. (2015). Men's Sheds and the experience of depression in older Australian men. Teoksessa *Special Issue: Mental Health and Occupational Therapy*, 306-315.

Creek, J. & Lougher, L. (2008). *Occupational Therapy*. 4 th edition. Elsevier Limited. Kiina.

Dolan, P. & Peasgood, T. & White, M. (2008). Do we really know what makes us happy? A review of the economic literature on the factors associated with subjective well-being. *Journal of Economic Psychology*, 29(1), 94–122.

Eskola, J. & Suoranta, J. (2001). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Gummerus kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Evetts, C. & Pelouquin, S. (2017). *Mindful Crafts as Therapy. Engaging more than hands*. F. A. Davis Company. Philadelphia, Pennsylvania. USA.

Gussak, D. (2013). *Art Behind Bars: The trials of providing therapy in prison—is art the key?* <https://www.psychologytoday.com> viitattu 2.5.2020.

Hartoneva, A. & Kuivajärvi, K. & Muilu, M-L. (1999). Alan miehestä ammattimieheksi. Vankien ammatillinen koulutus 1948–1997. Oikeusministeriön vankeinhoito-osaston julkaisuja 4/1999. Oikeusministeriön vankeinhoito-osasto. Helsinki.

Heikkinen, K. (1997). *Käsityöt naisten arjessa: kulttuuriantropologinen tutkimus pohjoiskarjalaisten naisten käsityön tekemisestä*. Akatiimi. Helsinki.

Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. (2013). *Tutki ja kirjoita*. Kariston kirjapaino Oy. Hämeenlinna.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2000). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.

Huppert, F.A. (2009). Psychological well-being: Evidence Regarding its causes and consequences. *Applied psychology: Health and well-being*, 1 (2), 137–164.

Kananen, J. (2014). Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Juvenes Print. Jyväskylä.

Kantola, J. (1997). Cygnaeuksen jäljillä käsityöopetuksesta teknologiseen kasvatukseen. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä.

Kojonkoski-Rännäli, S. (1998). Ajatus käsissämme. Käsityön käsitteellinen merkityssisällön analyysi. Unipaps. Turku.

Kotimaisten kielten keskus. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/hyvinvointi>. Viitattu 5.4.2020.

Leskisenoja, E. & Sandberg, E. (2019). Positiivinen pedagogiikka ja nuorten hyvinvointi. PS-kustannus. Jyväskylä.

Manka, M-L. (2015). Stressikirja. Mistä virtaa? Talentum. Helsinki.

Mantere, M-H. (2007). Luovuuden ulottuvuuksia taideterapiassa. teoksessa Rankanen, M Hentinen-Mantere Taideterapian perusteet. Karisto Oy. Hämeenlinna.

Marjanen, P. & Lindfors, E. (2011). Lapsen ja nuoren hyvä arki. Edita Prima Oy. Helsinki.

Mason, R. (2005). The meaning and value of home-based craft. International Journal Art & Design Edition 24.

Menard, L. (2018). Vankilateatterin vaikutukset ja vaikuttavuus: Taittuu ry:n esteettis-eettinen työtap vankien kuntoutuksessa. Helsinki: Rikosseuraamuslaitos.

Neuendorf, K. (2002). The Content Analysis Guidebook. Sage Publications, Inc. Thousand Oaks, California, USA.

Peltonen, J. (1988). Käsityökasvatuksen perusteet. Koulukäsityön ja sen opetuksen teoria sekä teoreettinen ja empiirinen tutkimus teknisen työn oppisisällöistä ja opetuksesta. Turun yliopiston Rauman opettajankoulutuslaitos, Rauma.

Pethel, O. & Chen, Y. (2014). Life regrets and life satisfaction in mature adults. *The journal of happiness & well-being*, 2 (2), 106–118.

Pöllänen, S. (2006). Crafts as a way to functional mental health. In: A-L. Rauma, S. Pöllänen & P. Seitamaa-Hakkarainen. (Eds.) *Human perspectives on sustainable future*. Joensuun yliopisto. Joensuun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia No: 99, 130–135.

Pöllänen, S. (2007). Käsityö terapiana ja terapeuttisena toimintana. Teoksessa: *Oppimista, opetusta, monitieteisyyttä. Kirjoituksia Kuninkaankartanonmäeltä*. Toim. Niikko, A. Pellikka, I. Savolainen, E. Joensuun yliopistopaino. Joensuu. 91-105.

Pöllänen, S. (2012). Käsityö ja psyykinen hyvinvointi käsityön tutkimuskentässä. *AMK-lehti* 1/2012.

Pöllänen, S. (2013). *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*. 20/2013, 217–227.

Pöllänen, S. Voutilainen, L. (2017) *Leisure Sciences. An Interdisciplinary Journal*. Crafting Well-Being: Meanings and Intentions of Stay-at-Home Mothers' Craft-Based Leisure Activity.

Reunanen, J. (2015). *Luovan ajattelun metodologia: idea käänteenä teoriasta käytäntöön ja keksintöihin*. Helsinki: Aalto-yliopisto, perstieteiden korkeakoulu, tuotantotalouden laitos.

Rikosseuraamuslaitos. <https://www.rikosseuraamus.fi/> viitattu 3.5.2020.

Ruusuvuori, J. & Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim) (2017). Haastattelun analyysi. Dukatava, Riika, Latvia.

Saari, J. (2015). Hyvinvointi: suomalaisen yhteiskunnan perusta. Gaudeamus Helsinki University Press, Helsinki.

Salmela-Aro, K. & Nurmi, J. (2017). Mikä meitä liikuttaa: motivaatiopsykologian perusteet (3., täysin uudistettu painos.). PS-kustannus, Jyväskylä.

Seitamaa-Hakkarainen, P. (2009). Pohdintoja käsityön kuvasta. Taide ja taito. Kiinni elämässä! Edita Prima Oy. Helsinki.

Seitamaa- Hakkarainen, P. & Pöllänen, S. & Luutonen, M. & Kaipainen, M. & Kröger, T. Raunio, A. & Sipilä, O. & Turunen, V. & Vartiainen, L. & Heinonen, A. (2007). Käsityötieteen ja käsityömuotoilun sekä teknologiakasvatuksen tutkimusohjelma Savonlinnan opettajankoulutuslaitoksessa. Joensuun yliopistopaino, Joensuu.

Soininen, M. & Merisuo-Storm, T. (2009). Kasvatustieteellisen tutkimuksen perusteet. Uniprint. Turku.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos <https://thl.fi/fi/> viitattu 20.4.2020.

Tiittula, L. & Ruusuvuori, J. (2005). Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Toimintakeidas Oy <https://www.toimintakeidas.fi/> viitattu 22.4.2020.

Toimintaterapialiitto TOI <http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/> viitattu 22.4.2020.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Hansaprint Oy, Vantaa.

Valli, R. (Toim.) (2018). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmiaaloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Otavan kirjapaino. Keuruu.

World Health Organization. (2013). ICF. Toimintakyvy, toimintarajoitteiden ja terveyden kansanvälinen luokitus. Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy. Tampere

LIITTEET

Hei

Olemme kaksi raumalaista käsityönopettajaopiskelijaa. Teemme opintojemme lopputyötä. Aiheemme on vankiloiden vapaa-ajan toimintamahdollisuudet. Tutkimme toimintamahdollisuuksia, niiden vaikutuksia ja tuomme esille mahdollisia kehityskohteita.

Toivomme teidän osallistuvan noin 30 minuutin pituiseen haastatteluun. Haastattelu suoritetaan täysin nimettömänä ja kysymykset ovat yleisluontoisia.

Toivottavasti nähdään haastattelussa.

Ystävällisin terveisin,

Sofia ja Mikael

Turun yliopisto

Teemahaastattelun runko

1. Miten vietät vapaa-aikaa täällä?
2. Osallistutko johonkin käsityötoimintaan?
3. Millaiseen käsityötoimintaan, voitko kuvailla toimintaa omin sanoin?
4. Mikä sai sinut lähtemään käsityötoimintaan mukaan?
5. Onko sinulla aikaisempaa kokemusta käsityöistä vai onko kiinnostus syntynyt täällä ollessasi?
6. Koetko, että olet oppinut täällä jotain uutta?
7. Mitkä asiat motivoivat sinua käsityöissä?
8. Mitä positiivista tai negatiivista näet käsillä tekemisessä?
9. Mitä merkityksiä koet käsillä tekemisellä olevan sinulle?
10. Jos saisit kehittää jollain tavalla käsityötoimintaa, miten kehittäisit sitä ja miksi?
11. Uskotko, että tulet jatkamaan käsillä tekemistä joko ammatin tai harrastustoiminnan kautta tulevaisuudessa vapauduttua?
12. Onko täällä mielestäsi tarpeeksi vapaa-ajan toimintoja ja mahdollisuuksia käsillä tekemiseen?
13. Onko vapaa-ajan toimintoihin vaikea päästä?